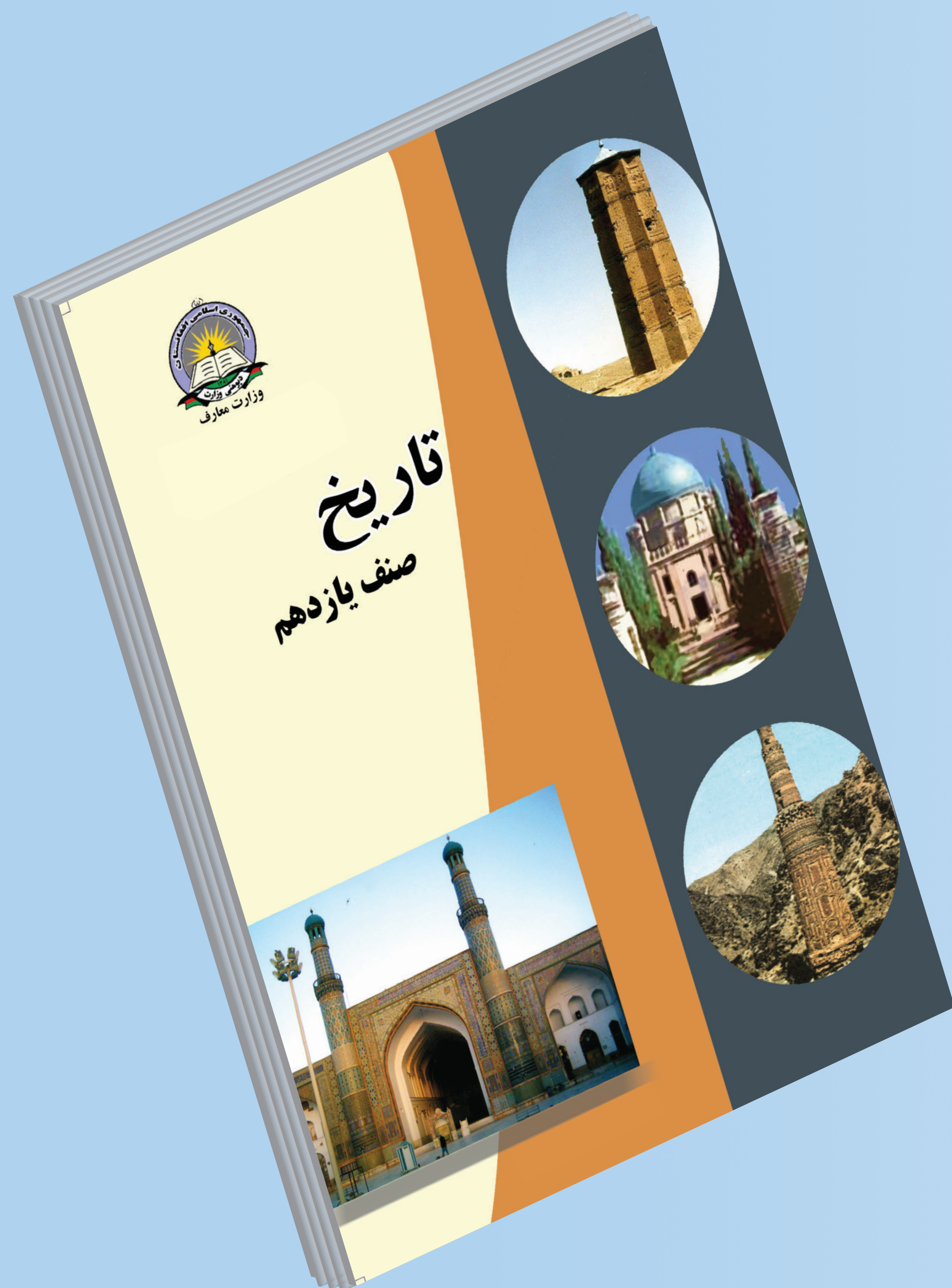

کتاب معلم
رهنمای تدریس تاریخ
صنف ۱۱

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

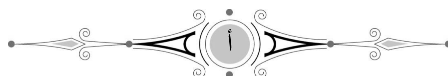
وزارت معارف

کتاب معلم

رهنمای تدریس تاریخ

صنف یازدهم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ . ش.

مشخصات کتاب

مضمون: رهنمای تدریس تاریخ

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دیپارتمنت تاریخ

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: یازدهم

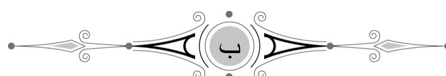
زبان: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامۀ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفیﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی و رهنمای تدریس در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، با استفاده از این رهنما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

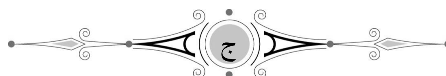
همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این رهنمای تدریس مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه‌یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

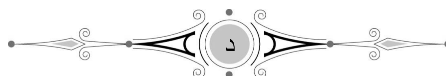
دکتور محمد میرویس بلخی

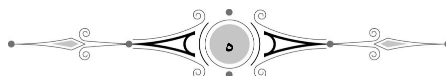
وزیر معارف

فهرست عناوین

عنوان صفحه

فصل اول

کلیات

رهنمودهای لازم برای معلم

نصاب تعلیمی چیست؟

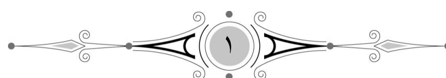
دراین باره که نصاب تعلیمی چیست، نظریات مختلف وجود دارد؛ یکعده آنرا مفردات درسی می‌دانند و عدۀ دیگر کتاب درسی. برخی ازعلمای تعلیم و تربیه نصاب تعلیمی را چنین تعریف نموده اند مثلاً :

نصاب تعلیمی رهنمودیست که همه فعالیت‌های تعلیمی و تربیتی درآن شامل بوده و به دست آوردن آنها هدف میباشد.

نصاب تعلیمی عبارت از تمام دانش ها،مهارت ها،وذهنیت‌های تعیین شده یی است که یک نهاد، تعلیمی آموزش آنهارا برای شاگردان در نظر می‌گیرد. یا به عبارت دیگر، نصاب تعلیمی تمام آموختنی‌های پروگرام تعلیمی و تربیتی یک نهاد تعلیمی است،که شامل کتب درسی،کتب ممد درسی،رهنمای معلم،تجارب وکارهای عملی(پلان شده) برای شاگردان می‌باشد.

آنچه امروز توجه متخصصان تعلیم و تربیه را به خود معطوف نموده، پاسخ به این سوال است که دست اندرکاران تهیۀ مفردات و مؤلفان کتب درسی چه چیزهای را با استفاده از روش‌هایی مشخص باید به شاگردان بیاموزانند که در زنده گی حال و آیندۀ شان مفید باشد؟

همگان اتفاق نظر دارند که شاگردان در شرایط متفاوت رشد می‌کنند و در آینده با مسایل جدیدی رو به رو خواهند شد، به همین دلیل در بسیاری از موارد، تشخیص این که آموختن چه چیزی به آنها ضروری است و آموختن چه چیز ضروری نمی‌باشد، و نیز مؤثر ترین روش آموختن کدام است، بسیار مشکل می‌باشد.
از طرف دیگر دورۀ جوانی با خصوصاتی چون تصمیم گیری مستقل، مسؤلیت پذیری ، آینده نگری و باز اندیشی در مسایل از سایر دوره‌های زنده گی متمایز می‌گردد، جوان برای تعامل درست با جامعه و ورود به دنیای بزرگان نیازمند کسب مهارت‌های مختلفی می‌باشد باید بداند که نیازهای جامعه یی که در آن زنده گی میکند ازچه قرار است و کسب علم ودانش و مهارتهای علمی چقدر برایش ضروری است ؟ او نیاز دارد بداند که کیست، چگونه با حوادث می‌بیند، چگونه حقایق را درک می‌کند ، چگونه انتخاب می‌کند و چگونه عمل می‌کند؟ وی نیازمند علمی است که او را تشویق به اندیشیدن ، مطالعه و تحقیق در زنده گی اجتماعی کند.
با توجه به مطالب فوق، در تهیه مفردات درسی تاریخ در حالیکه با نیازهای علمی مرتبط است بر روش‌های جدید آموختن بیشتر تاکید گردیده است تا آموختن دانستنی‌ها به شیوه‌های قدیم ، آموختن روش‌هایی که بر روحیه فعال و مشارکتی ، ابتکار و نقادی تاکید می‌گردد.

در روش فعال و مشارکتی یا آموزش فعال (Active Learning Method) معلم نقش مهمی در پروسهٔ تدریس به عهده دارد.در این نقش ، وظیفهٔ معلم به انتقال اطلاعات خلاصه نمی‌شود او تجارب یادگیری را منحصر به گوش کردن و حفظ کردن مطالب نمی‌پندارد.
در این نقش معلم ، رهنما و تسهیل کنندهٔ شرایط مطلوب یادگیری است و به جای انتقال یک جانبهٔ مطالب، بر روش یادگیری، کسب تجربه و حل مسئله تأکید می‌نماید. یکی از اهداف اصلی تهیهٔ کتاب رهنمای معلم نیز ارائه استراتیژی‌هایی برای آموختن است.
از اهداف و دلایل دیگر تألیف این کتاب (رهنمای معلم) توضیح اهداف، اصول انتخاب و سازماندهی محتوا(متن) و استراتیژی‌هایی ارزیابی کتاب تاریخ صنف یازدهم است.
از آنجایی که کتاب درسی حاضر با شیوه جدید برای آموختن تاریخ تهیه گردیده و در آن امکان بیشتری برای ایجاد تجارب یادگیری شاگردان فراهم گردیده است. تدوین کتاب رهنمای معلم امر ضروری پنداشته می‌شود.
البته اذعان داریم که تدریس و آموزش کار ابتکاری و تجربی است و معلمان مبتکر و نو آور در این عرصه دست به نوآوری میزنند ، ولی نباید فراموش کرد که در انتخاب استراتیژی‌های آموزش، متناسب به اصول هماهنگی با اهداف ، استراتیژی‌های ارزیابی ، امکان مشارکت شاگردان و اصول دیگری که علوم روان شناسی ، روان شناسی تربیتی و روان شناسی یادگیری پیشروی ما قرار می‌دهند باید توجه دقیق صورت بگیرد. هم اینکه بر اساس کدام اصول، محتوا انتخاب شود؟ اصول سازماندهی محتوا کدام‌ها اند؟ استراتیژی‌های تدریس و ارزیابی چیست و چه اهمیت دارند؟ و بالاخره استخراج مفاهیم کلیدی چگونه صورت می‌گیرد ، دراین کتاب رهنمای معلم توضیح می‌گردد.

رهنمای معلم چیست؟

رهنمای معلم کتابیست که به معلم کمک مینماید تا در جریان یک ساعت درسی و یایک دورهٔ تعلیمی پلان تدریس خود را آماده سازد. در رهنمای معلم اهداف عمومی و خصوصی هر درس، وسایل تدریس، استراتیژی تدریس، برانگیختن انگیزه شاگردان، فعالیت‌های معلم و شاگردان، بخش تحکیم آموزش شاگردان و ارزیابی، کارخانه گی، تشریح و معرفی بخشهای مشکل درس، طرق حل بعضی فعالیت‌های کتاب درسی، معلومات اضافی و ماخذ بیشتر برای معلم گنجانیده شده است. رهنمای معلم برای این منظور تهیه میگردد تا معلم را با آماده ساختن پلان درسی و با اهداف عمومی تعلیم و تربیه در یک مرحلهٔ آموزش، آشنا سازد به معلم کمک نماید تا مفاهیم و موضوعات هر درس را دریافته، معلومات اضافی را مهیا نمایدرهنمای معلم راه را برای تدریس همگون و یکسان کتاب درسی در تمام مکاتب، اعم از مرکز و ولایات و قرای دور دست کشور هموارمی سازد. به این گونه تدریس مضامین در طول مدت مورد نظر (سال تعلیمی) در تمام مکاتب افغانستان یکسان صورت گرفته و کتاب درسی باید تا آخرین درس تدریس گردد. رهنمای معلم این امر را تضمین مینماید که تدریس به گونه ایکه در مکاتب مرکز کابل و یا در سایر ولایات بزرگ صورت میگیرد در مکاتب ولسوالیها و قریه‌های دور دست هم صورت گرفته و راه را برای رشد معارف متوازن و همسان در تمام کشور باز شود.

پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف افغانستان

بر مبنای احکام مندرج در مواد شانزدهم، چهل و سوم، چهل و چهارم، چهل و پنجم، چهل و ششم و چهل و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، و بر اساس ماده‌های ششم و هفتم و سایر احکام قانون معارف افغانستان، و با در نظرداشت ضرورتها، واقعیتها و نیازمندیهای معنوی و مادی کشور و به منظور ترسیم خطوط اساسی نظام تعلیم و تربیه افغانستان پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف جمهوری اسلامی افغانستان در نقاط آتی مشخص میشود:

۱. آماده ساختن زمینه‌های تعلیم و تربیهٔ معیاری برای اطفال، نوجوانان و جوانان کشور اعم از ذکور و اناث با عقیدهٔ راسخ و روحیهٔ خدا پرستی، پابندی به تطبیق احکام و ارزشهای اسلامی، وطندوستی، تحکیم وحدت ملی، زیست باهمی و بشردوستی.
۲. تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، اخوت اسلامی، همبستگی ملی، صلحدوستی، غنای فرهنگی، و نفی کلیه اشکال و انواع تبعیض و خشونت.
۳. احیاء، بازسازی، انکشاف و تجهیز مؤسسات تعلیمی و تربیتی.
۴. انکشاف سیستم تعلیمی و تربیتی کشور همگام با تحولات مثبت علمی در جهان.
۵. استفاده و بهره گیری از تجارب مطلوب و موفق تعلیمی و تربیتی سایر کشورها.
۶. فراهم ساختن تعلیمات ابتدایی و متوسطه (۱-۹) اجباری و رایگان برای همه بدون در نظرداشت جنس، قوم، زبان، مذهب، نژاد و موقف اجتماعی.
۷. تدریس در مکاتب (رسمی و خصوصی) به زبان‌هایی صورت میگیرد که در قانون اساسی کشور تسجیل شده است.
۸. مطابق با تعلیمات دین مقدس اسلام، ارزشهای قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، عرف و عنعنات پسندیدهٔ جامعهٔ افغانی و با در نظرداشت اصول پیداگوژیک و تجارب عملی و به منظور بهبود کیفی تعلیم و تربیه، سیستم معارف افغانستان بر اصل جدایی پسران و دختران استوار است. بنابرین، تعلیم مختلط بعد از صنف سوم مرحلهٔ ابتدایی در هیچ مؤسسهٔ آموزشی اعم از مکاتب دولتی و خصوصی، کورسها، کلپهای ورزشی و غیره مجاز نمیباشد.
۹. تدریس زبان‌های سوم (در مطابقت با مادهٔ ۱۶ قانون اساسی) به حیث یک مضمون در مناطق مربوطه.
۱۰. فراهم نمودن زمینه‌های تعلیم و تربیه برای شاگردان دارای نیازمندیهای خاص، بیجاشده گان داخلی و مهاجرین.
۱۱. توسعهٔ مدارس دینی، مکاتب تعلیمات عمومی، حرفوی و مسلکی، و مؤسسات تربیهٔ معلم و عصری ساختن آنها.
۱۲. ارتقای سویهٔ علمی و مسلکی معلمان.
۱۳. بهبود بخشیدن وضع معیشتی معلمان.
۱۴. مبارزه برای محو بیسوادی و توسعهٔ مکاتب سواد حیاتی و متمم کارگری (ذکور و اناث).
۱۵. حمایت از سهم گیری بیغرضانه و بشردوستانهٔ کشورها، مؤسسات بین المللی، مؤسسات غیر دولتی، و اشخاص در احیاء و بازسازی، تجهیز و ارتقای ظرفیت‌های مسلکی، تخصصی و اداری معارف در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.

۱۶. تقویت سیستم معارف متوازن و توزیع عادلانهٔ امکانات تعلیمی و تربیتی در مرکز و ولایات کشور.
۱۷. آشنا ساختن شاگردان با اضرار پدیده‌های شوم چون خشونت، تبعیض، جنگهای نامشروع، مواد مخدر، مسکرات، و مفاسد اخلاقی.
۱۸. رهنمایی شاگردان به ارزشهای پسندیده چون آزادی، صلح، همزیستی مسالمت آمیز، شورا و دیموکراسی، رعایت حقوق بشر و حفاظت از محیط زیست.
۱۹. توجه همه جانبه به تعلیم و تربیهٔ نسوان مطابق به احکام و ارزشهای اسلامی و رعایت توازن میان مکاتب دختران و پسران.
۲۰. توجه به تعلیمات خاص (تیزهوشان، نابینایان، ناشنوایان و دارنده گان عقب مانده گی‌های ذهنی) و آغاز تدابیر مؤثر برای تعلیم و تربیهٔ آنها.
۲۱. مراقبت و نظارت از تطبیق نصاب تعلیمی معارف جمهوری اسلامی افغانستان، تدریس و استفاده از مواد آموزشی در مکاتب (رسمی و خصوصی) در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.
۲۲. زمینه سازی برای رشد ورزش(سپورت و تربیت بدنی).
۲۳. تحکیم روابط و ایجاد هماهنگی بیشتر میان ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و ریاست‌های تربیهٔ معلم، مرکز ساینس و پوهنتون‌های ذیربط درکشور جهت تبادل اندوخته‌های علمی و تجارب مسلکی.

با تطبیق این پالیسی در معارف کشور به یاری خداوند متعال به نتایج عمدهٔ ذیل دست خواهیم یافت:

- تربیهٔ اولاد کشور با روحیهٔ اسلامی کسب رضای الله(جل جلاله) وایجاد یک جامعهٔ سعادتمند و مرفه
- حفظ هویت ملی
- تربیهٔ سالم اولاد وطن به حیث انسان‌های مسلمان، وطندوست، مفید، متعهد و متمدن.
- فراگیری علم، کسب مهارتها و طرز تفکر سالم شاگردان به منظور تطابق موفقانه با معیارهای علمی جامعه و جهان.
- ارتقای سطح دانش شاگردان به منظور کسب قابلیت و ورود مؤفقانه به بازار کار.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

بر مبنای احکام قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، قانون و پالیسی معارف، و با درنظرداشت ضرورتها و واقعیتهای جامعهٔ افغانی، نظام تعلیم و تربیهٔ کشور به منظور تعلیم و تربیهٔ سالم شاگردان اهداف ذیل را دنبال مینماید:

الف: اهداف عقیدتی و اخلاقی

۱. تقویهٔ ایمان و اعتقاد به ارکان، اساسات و ارزشهای دین مقدس اسلام، توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن حضرت پیامبر (صلی الله علیه و سلم).

۲. تقویۀ روحیۀ خودشناسی به منظور خداشناسی.
۳. تقویۀ روحیۀ اعتماد به نفس و التزام به سجایای اخلاقی.
۴. تقویه و پرورش روحیۀ نظم و دسپلین پذیری و رعایت احکام و ارزشهای قانونی.
۵. تقویۀ روحیۀ مسئوولیت پذیری در برابر ارزشهای دینی، اجتماعی، تعلیمی و تربیتی.

ب: اهداف آموزشی و تربیتی

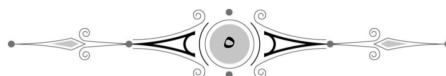
۱. کسب و تقویۀ مهارتهای آموزشی از قبیل شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبانهای رسمی و خارجی.
۲. آموزش علوم، فنون، تکنالوژی معاصر و کسب مهارتهای فردی و اجتماعی مورد نیاز.
۳. انکشاف استعدادها برای خود آموزی و خود ارزیابی در پروسه‌های آموزش.
۴. رشد و تقویۀ قابلیت‌های تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق، تشخیص و ابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی، فرهنگی و فنی.
۵. کسب مهارت جهت حل معضلات و پرابلم‌های فردی و اجتماعی.

ج: اهداف فرهنگی، ادبی و هنری

۱. رشد استعدادهای فطری شاگردان در عرصه‌های فرهنگ، ادب و هنر سالم و تقویۀ روحیۀ شناخت و ارجگذاری به میراث‌ها و گنجینه‌های تاریخی، فرهنگی و ادبی.
۲. معرفت با تاریخ، ادب و فرهنگ افغانستان، تمدن اسلامی، و فرهنگ کشورهای دیگر.
۳. حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، هنرهای ملی، آداب و سنن پسندیدۀ سالم جامعۀ افغانی.
۴. انکشاف مهارتهای ادبی و هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

د: اهداف مدنی و اجتماعی

۱. تقویۀ روحیۀ استقلال و آزادیخواهی حفاظت از ارزشهای اسلامی، نوامیس ملی، و تحکیم بنیاد روابط خانواده بر پایۀ عدالت و رعایت حقوق افراد.
۲. تقویۀ روحیۀ اخوت اسلامی، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی و بین المللی.
۳. انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با خشونت، جنگ‌های نامشروع، و مبارزه با مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی و اجتماعی.
۴. تقویۀ روحیۀ احترام به قانون و رعایت آن و حمایت از حقوق قانونی همه اتباع کشور بدون در نظرداشت جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابستگی سیاسی.
۵. انکشاف روحیۀ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
۶. تقویۀ روحیۀ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی و احترام به آرای دیگران.
۷. رشد و انکشاف روحیۀ احترام به کرامت انسانی، حفظ حرمت اشخاص، و رعایت آداب معاشرت و حقوق بشر در روابط اجتماعی.
۸. تقویۀ روحیۀ حل اختلافات و برخوردها به طور مسالمت آمیز و سازنده.
۹. تقویۀ فرهنگ تحمل پذیری.
۱۰. تقویۀ روحیۀ استفاده از تجارب و دستآوردهای مثبت علمی و تخنیکی جامعۀ بشری.

۱۱. تقویه و انکشاف روحیهٔ نفی هر نوع تبعیض.
۱۲. رشد روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از زنان.
۱۳. تقویت روحیهٔ رعایت حقوق والدین، بزرگان، همسایگان، شهروندان و سایر انسانها.
۱۴. رشد روحیهٔ حفاظت از محیط زیست و سرسبزی، ترحم بر حیوانات و حمایت از حیات طبیعی و نباتات.
۱۵. تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از منابع آبی، عدم اسراف در استفاده از آب و جلوگیری از ملوث ساختن دریا، جوی، کاریز و چاه ها.

هـ: اهداف اقتصادی

۱. درک نقش مهم اقتصاد در زنده گی انسانی، توجه به انکشاف و رشد اقتصادی جامعه و ارتباط فعالیت‌های اقتصادی با اقتصاد خانواده و سلوک فردی.
۲. درک ارزش و اهمیت کار و تقویهٔ روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید به منظور فقر زدایی.
۳. ایجاد و تقویت روحیهٔ صرفه جویی، قناعت، و پرهیز از اسراف و تجملگرایی.
۴. شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آنها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال، ثروت و سرمایه‌های ملی.
۵. شناسایی حرفه‌های مختلف و مشاغل تولیدی، توأم با پیشرفت تکنالوژی، احیا و ترویج صنایع دستی و محلی جهت افزایش درآمد ملی و رفع بیکاری و وابستگی اقتصادی.
۶. تقویهٔ روحیهٔ رعایت اصول اخلاقی در معاملات و فعالیت‌های اقتصادی و مبارزه علیه فعالیت‌های اقتصادی نامشروع.
۷. تشویق در فراگیری فعالیت‌های حرفه یی.
۸. بلند بردن سطح آگاهی شاگردان در رابطه با عرضه و تقاضا.
۹. ترویج اصل انصاف، اخلاق کار و رعایت قانون کار میان استخدام کننده و استخدام شونده.

و: اهداف صحی

۱. درک اهمیت حفظ الصحه و ترویج شیوه‌های سالم زنده گی جهت سلامت روانی و جسمی افراد.
۲. انکشاف روحیهٔ رعایت حفظ الصحهٔ عمومی و محیط زیست.
۳. آشنایی با دانش اساسی صحی و انکشاف مهارتهای لازم به خاطر وقایه در مقابل امراض.
۴. تأمین سلامت جسمی و روانی از طریق فراهم ساختن فرصت‌ها و وسایل لازم و زمینه سازی برای مهیا ساختن ساحات مناسب جهت تربیت بدنی و ورزش و سرسبزی محیط زیست.
۵. توجه به صحت طفل و مادر و حمایت از آنها

اهداف دورهٔ ثانوی(صنف ۱۰ الی۱۲)

- تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده گی برای تحصیلات عالی.
- رشد و توسعهٔ بیشتر قوهٔ تفکر، تعمق و معلومات در مسایل دینی، مبانی اعتقادی و آشنایی مزید شاگردان با تعلیمات دین اسلام منحیث نظام زنده گی.
- تزکیهٔ نفس و رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان به خداوند (جل جلا له) و ارشادات اسلامی.

- تقویت روحیهٔ فراگیری تعلیم و تربیه در شاگردان و فراهم ساختن زمینه‌های مناسب برای آنان.
- سعی و تلاش جهت شناخت اسرار جهان و قوانین موجود در طبیعت با استفاده از علوم و تجارب بشری و تکنالوژی پیشرفته.
- فراگیری مزید زبانهای رسمی و مادری، توسعهٔ دانش ادبی شاگردان و آموزش زبانهای خارجی.
- آموزش علوم و فنون مورد نیاز و کسب مهارتهای فردی و اجتماعی.
- معرفت مزید شاگردان با هنر و استفادهٔ معقول از آن مطابق به ارزشهای اسلامی و مقتضیات مثبت فرهنگ ملی.
- رشد روحیهٔ حفظ میراثهای ادبی، فرهنگی، هنری و تاریخی کشور.
- انکشاف روحیهٔ تعاون و علاقهٔ شاگردان به رقابت‌های سالم.
- تقویت روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی و تحکیم بنیاد روابط خانواده بر پایهٔ حقوق و اخلاق اسلامی.
- انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، صلح خواهی، ضدیت با خشونت و جنگهای نامشروع، مبارزه با مواد مخدر، مشروبات الکلی و مفاسد اخلاقی.
- تقویت روحیهٔ مسؤولیت پذیری و اهتمام به امور خانواده گی و اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های اسلامی، فرهنگی و اجتماعی.
- تقویت روحیهٔ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
- آماده ساختن شاگردان برای زنده گی آینده، و آگاهی آنان از اهمیت تشکیل خانواده و احکام شرعی مربوط به آن.
- توجه به اهمیت اقتصاد و رشد سالم آن به عنوان وسیله، جهت رسیدن به رفاه و تکامل معنوی شاگردان.
- انکشاف مهارتهای سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی و پرورشی.
- رشد علاقهٔ شاگردان به ورزش و مواظبت از صحت جسمی و روانی آنها.
- حمایت از شاگردان در برابر تهاجم فرهنگی و رهنمایی آنها در اجتناب از تقلیدهای بیجا و تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تکنالوجی و پیشرفت‌های مثبت عصر با حفظ اصالت و هویت اسلامی و افغانی در آنان.
- توسعهٔ فرهنگ مطالعه و کتابخوانی.

اصول انتخاب محتوا

در انتخاب محتوا اصول ذیل مد نظر گرفته شده است:

هماهنگی با نیازها، علاقه مندی، اعتبار(اعتبار محتوا به معنای منطقی، تسلسل و مستدل بودن ، استفاده از پژوهش‌ها و کتاب‌های تایید شده ، مستند و دست اول بودن منابع مورد استفاده می‌باشد) ، توانایی‌های سنی و ذهنی شاگردان و فراهم کردن فرصت لازم برای فعالیت‌های داخل و خارج صنف.

اصول تنظیم وترتیب محتوا

در ترتیب و تنظیم محتوا اصول زیر مبنا قرار گرفته است:

تسلسل ، هماهنگی ، تعادل بین نیازهای فردی و اجتماعی شاگردان، تعادل میان محتوا و استراتیژی‌های تدریس.

استراتیژی‌های تدریس

کتاب حاضر بر مبنای اصول تدریس فعال و مشارکتی تدوین شده است. از این رو، در تدریس کتاب باید از روش‌های فعال و مشارکتی از جمله روش مناظره (Argument) روش سوال و جواب ، روش لکچر یا توضیحی (Lecture) مباحثه تیمی و گروهی(Group discussion) ، روش ایفای نقش (Role playing) روش سیر علمی ، روش بارش مغزی یا فکری(Brain storming) استفاده شود، استفاده از روش پروژه یی (The project Method) را نیز باید به این مجموعه افزود.

باید توجه داشت که تدریس، کار ابتکاری و تجربی است و نمی‌توان به صورت کلی روش معینی را برای تدریس یک درس یا کتاب پیشنهاد کرد زیرا با وجود شرایط و امکانات در مناطق مختلف کشور، هر مکتب و صنف شرایط خاص خود را دارد, اما این به معنای آن نیست که نتوان یک جهت کلی (که همان استفاده از استراتیژی‌های فعال تدریس است) را پیشنهاد یا دنبال نمود .

اجزای اصلی درس

هر درس از اجزای ذیل تشکیل شده است:

عنوان ، مقدمه، متن، تصویر، نقشه ، شکل ، عنوان فرعی و فعالیت‌های ورودی ، میانی و پایانی که به بعضی از آنها اشاره می‌شود.

عنوان درس

عنوان موجب آماده گی ذهنی در شاگردان برای ورود به درس می‌شود. از عنوان درس می‌توان به عنوان یک فعالیت نیز استفاده کرد.

تصویر ، نقشه و شکل

در هر درس ، تصاویر و نقشه‌ها ارائه شده است که با متن مطابقت داشته و نه تنها بر جاذبه کتاب میافزاید بلکه کار کرد انگیزه یی هم دارد.

فعالیت ورودی

هر درس با یک فعالیت آغاز می‌شود که در جریان انجام دادن آ ن, تدریس با سهمگیری و فعالیت شاگردان آغاز می‌شود، فعالیت امری نیست که مجزا از متن در نظر گرفته شود و یا متن محتوا بصورت جداگانه تدریس شود.

فعالیت میانی

فعالیت دومی که در هر درس تهیه شده است، گاه نقشی مشابه فعالیت اول (ورودی) درس را دارد، یعنی برای تدریس متن بعد از آن باید مورد استفاده قرار گیرد و گاه نقش تحکیم و تعمیق مطالب قبلی را دارد.

فعالیت پایانی

در پایان هر درس ، فعالیتی طراحی شده است که به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند و از طریق آن میتوان درس را هم ارزیابی کرد.

استخراج مفاهیم کلیدی (Key concepts)

ابتدا باید در باره معنی و مفهوم «مفهوم کلیدی» مطالبی ارائه کنیم: هر درس دارای هدف یا اهداف دانشی است، این هدف یا اهداف برای آموختن یک یا چند مفهوم تهیه شده است که این مفاهیم همان ، مفاهیم کلیدی متن اند. با توجه به این مقدمه، مفاهیم کلیدی(ایده‌های اصلی) را می‌توان ابزاری برای ارزیابی محسوب نمود، زیرا انجام دادن این عمل توسط فراگیرنده، به معنای آن است که وی به مرحله اول فهم رسیده است.

با توجه به اهمیت مهارت در مطالعه و آموختن متون مختلف می‌توان ((استخراج مفاهیم کلیدی)) را در مراحل آموزش و ارزیابی به عنوان یک مهارت عمده در نظر گرفت که ایجاد و تقویت آن در شاگردان یک هدف به شمار میرود.

خلاصه کردن درس

فعالیت ((خلاصه کردن)) هم برای ارزیابی مورد استفاده قرار می‌گیرد و هم خود یک مهارت اساسی است که باید شاگردان آن را فراگیرند.

توانایی«خلاصه کردن» یکی از مهمترین مهارت‌های تفکر است. با خلاصه کردن میتوان اطلاعات وسیع را در قالب نسخۀ کوتاه تر بیان کرد تا هدف متن به راحتی فهمیده شود . خلاصه عبارت است از جملات کوتاه که مفاهیم اصلی یک قسمت را به ما میدهد .خلاصه شامل تمام جزییات در یک بازگویی نیست. جوهر خلاصه ، مختصر بودن آن است .

تفاوت «خلاصه کردن» با «استخراج مفاهیم کلیدی» در این است که به جای فهرست کردن مفاهیم اصلی، تلاش می‌شود تا مفاهیم دوباره با هم ترکیب شوند تا متن جدیدی تولید گردد.

توصیه‌های برای خلاصه کردن

۱- مطلبی را که میخواهید خلاصه کنید، تلاش کنید بدون نوشتن و یادداشت کردن بفهمید.

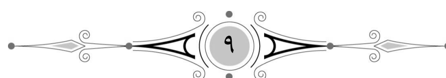
۲- زیر کلمات و عباراتی که فکر می‌کنید مهم اند خط بکشید . با این کار، اطلاعات کم فایده تر حذف می‌شود.

۳- خلاصه را با کلمات خود تان بنوسید . از ساختار متن اصلی پیروی کنید، تا مطمین شوید که عقاید شخصی خود را در خلاصه وارد نکرده اید، زیرا عقاید شخصی را نباید در عبارات خلاصه وارد کرد . هر کلمه و عبارتی که در خلاصه به کار میرود باید مستند به متن باشد. خلاصه شما باید ۱۵- ۲۰ فیصد باشد.

۴- بعد از اتمام خلاصه برای اطمینان به مقایسه آن با متن اصلی بپردازید.

ارزیابی (Evolution)

ارزیابی عبارت از پروسۀ منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرنده در رسیدن به هدف‌های آموزشی است.

منظور از پروسه منظم این است که ارزیابی باید طبق برنامه و منظم انجام شود, از این رو مشاهدات بی نظم و ترتیب از رفتار شاگردان را نمی‌توان ارزیابی گفت. در ضمن کار برد((هدف‌های آموزشی)) برای این است که در ارزیابی باید هدف‌های آموزشی از پیش مشخص شده باشد.

بر این اساس، ارزیابی آموزشی به منظور تشخیص و کمک به اعتلای وضع تدریس، کمک به تصمیم گیری مسئولان در مورد معلمان، کمک به شاگردان و تدارک ضوابطی در مورد تحقیق در زمینهٔ تدریس، صورت می‌گیرد.

روش‌های اساسی در ارزیابی باید به گونه یی باشد که متوجه هدف‌های دورهٔ تحصیلی بوده و نتایج آن به رهنمایی و انگیزه دادن به شاگردان و معلمان منجر شود، همچنین ارزیابی باید با توجه به هدف ها، روش‌های تدریس و عناصر مختلف مضمون درسی صورت گیرد.

ارزیابی برای اصلاح پروسهٔ آموزش بوده و داوری ارزیابی در مورد شاگردان باید بر اساس اطلاعات همه جانبه شامل عملکرد، رفتار و شخصیت آنها باشد نه فقط بر اساس نمرات امتحانات.

از جانب دیگر شاگردان باید در امر ارزیابی دخالت داده شوند تا بتوانند خود را ارزیابی کنند. بالاخره این که شرایط امید بخش برای ارزیابی باید مورد توجه قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت ارزیابی در امر آموزش

ارزیابی در آموزش دو فایدهٔ اساسی دارد:

۱- اگاه شدن شاگرد از میزان مؤفقیت و پیشرفت علمی خود.

۲- آگاه شدن معلم از میزان موفقیت تدریس مضمون درسی.

آگاهی شاگرد از میزان مؤفقیت خود سبب می‌شود تا شاگرد با آگاهی و به طور مشخص در بارهٔ پیشرفت خود قضاوت کند و برای یادگیری و کسب موفقیت بیشتر احساس مسئولیت نماید. شاگرد نقاط ضعف خود را بپذیرد و برای جبران آن تلاش کند، اگر ارزیابی با حسن نیت و به درستی انجام شود اعتماد به نفس شاگردان تقویت می‌گردد.

آگاه شدن معلم از میزان مؤفقیت تدریس مضمون ، موجب می‌شود تا معلم با بررسی و تحلیل اطلاعات به دست آمده، از نقاط ضعف و قوت مضمون درسی و شیوهٔ تدریس خویش آگاه شود. برای اصلاح آن اقدام کند و توانایی فن معلمی در زمینه‌های مختلف آموزشی و طراحی شیوه‌های تدریس به تدریج در آن افزایش یابد.

انواع ارزیابی

با توجه به زمان ارزیابی و هدف آن، ارزیابی را می‌توان به سه دستهٔ تشخیصی، مستمری، وپایانی تقسیم کرد:

الف- ارزیابی تشخیصی، به منظور تشخیص آموخته‌ها و مهارت‌های ورودی شاگردان در شروع هر مرحلهٔ جدید آموزش انجام می‌شود.

ب- ارزیابی مستمر،عبارت از ارزیابی منظم و مستمر است که برای تشخیص آموخته‌های شاگرد در پایان هر فصل یا درس در طول سال تعلیمی، انجام می‌شود.

ج- ارزیابی پایانی در پایان هر صنف برای تشخیص آموخته‌های شاگرد از کل مفاهیم و مطالب کلی و مهارتی‌های آموخته شده توسط شاگرد در یک سال تعلیمی انجام می‌شود.

طبقه بندی استراتیژی‌های تدریس

روش‌های تدریس(استراتیژی‌های تدریس) از زوایای گوناگون قابل طبقه بندی است و تا کنون تقسیم بندی‌های متفاوتی ارائه شده که طبقه بندی ذیل یکی از آنها است:

۱- روش تدریس عنعنوی یا غیر رسمی، که در مساجد و مدارس غیر رسمی صورت می‌گیرد.
۲- روش‌های جدید تدریس.

- روش لکچر (توضیحی یا سخنرانی)
- روش بارش مغزی یا فکری
- روش اکتشافی
- روش حل مسئله
- روش سوال و جواب
- روش انفرادی
- روش مباحثه یی
- روش پروژه یی
- روش گروهی (گروپی)
- روش نمایشی
- روش ایفای نقش
- روش استقرایی
- روش آزمایشی
- روش قصه گویی
- و مهمتر از همه روش تلفیقی(از چند، روش استفاده کردن در یک درس).

برای آشنایی بیشتر خواننده گان تقسیم بندی دیگری به شرح ذیل ارائه می‌شود.

۱- روش‌های فعال و دو جانبه

تعدادی از روش‌های تدریس، معلم و شاگردان را به نحو مطلوب فعال می‌سازد و یاد دادن و یاد گرفتن با ارتباطات دو جانبه صورت می‌گیرد. در این روش‌ها مطالب و مفاهیم با فعالیت‌های معلم و شاگردان کشف می‌شود و هر یک از روش‌های انتخابی، محور تدریس قرار می‌گیرد. به علاوه ممکن است در درون آنها نیز از یک یا چند روش جزئی استفاده شود. این روش‌ها مراحلی دارند و در آنها، تدریس به صورت منظم شروع می‌شود و تا دریافت مفهوم ادامه می‌یابد، از میان این روش‌ها می‌توان به روش استقراریی، حل مسئله ، ایفای نقش، روش آزمایشی و ... اشاره نمود.

۲- روش‌های مشارکتی

روش مشارکتی، از نظر فعال بودن جریان آموزش، از نوع روش‌های فعال به حساب می‌آید. ولی چیزی که روش‌های مشارکتی را از روش‌های فعال متمایز می‌سازد، مسئله همکاری و هم فکری چند شاگرد در راه رسیدن به هدف است.

امکان دارد روش فعال آموزش بین معلم و شاگرد صورت گیرد ولی روش مشارکتی به صورت گروپی است و در آن منافع تیم یا گروه اهمیت زیادی دارد. یادگیری تعاونی حاصل فعالیت‌های مشارکتی می‌باشد.

۳- روش‌های غیر فعال و یک جانبه

تعداد دیگری از روش‌های تدریس مثلا روش لکچر شاگردان را منفعل و معلمان را فعال می‌کند، زیرا اطلاعات به صورت یک جانبه داده می‌شود. از اینکه این روش‌ها اکتشافی نیستند نمی‌توان از آنها به تنهایی در عملیه تدریس استفاده کرد.

وسیله‌ها و عناصر اساسی تدریس مضمون

۱- مواد و وسایل ممد درسی مور نیاز:

تختهٔ سیاه، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، روز نامه‌ها مجلات، چارتهای آموزشی، فلش کارتها، انواع نقشه‌های جغرافیایی، کامپیوتر، انترنت، انواع سلایدها، تصاویر، فلم ها، اطلس‌های تاریخی، مدل کرهٔ زمین، گراف ها،جدول مندلیف، شجره‌های سلسله‌های تاریخی، فلم‌های مستند تاریخی و داستانی در رابطه به موضوع، عکس ها، نقاشی ها، اشکال و تصاویر از شخصیت‌های علمی و تاریخی، منابع و کتب معتبر، البوم مسکوکات، پول کاغذی و فلزی و ... از جملهٔ موارد و وسایل ممد درسی بشمار می‌روند.

۲- انتظارات از معلم

الف- صلاحیت‌های عمومی

داشتن شهادتنامه لیسا نس یا اقلاً فوق بکلوریا با تجربهٔ معلمی، آشنایی با آخرین اطلاعات و دست آوردهای علمی مضمون، آشنایی با خصوصیات سنی و ذهنی شاگردان، آشنایی با روش‌های تدریس فعال و مشارکتی و شیوه‌های ارزیابی از دانستنی‌های شاگردان، علاقه مندی به شغل معلمی، و داشتن صلاحیت‌های اخلاقی.

ب- صلاحیت‌های اختصاصی ومسلکی

- توانایی در طراحی پلان درسی برای دروس مختلف.
- توانایی ادارهٔ صنف.
- توانایی استفاده از مواد و وسایل ممد درسی.

۳- انتظارات از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای اجرای تدریس مضمون (تهیه کتب درسی، رهنمای معلم و لوازم ممد درسی).
- بر قراری ار تباط منظم با والدین شاگردان.
- توجه به مصوبات وزارت معارف در اجرای برنامهٔ زمانی.
- نظارت بر عملکرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان.
- ایجاد کتابخانه در مکتب.
- تهیه کتاب‌های مورد نیاز معلمان و شاگردان با همکاری خانواده ها.

۴- انتظارات از والدین شاگردان

- برقراری ارتباط با معلمین اطفال خود در مورد وضعیت تعلیمی شاگردان.
- با خبر بودن از پیشرفت درسی شاگردان.
- همکاری متداوم با مکتب.

فصل دوم

رهنمای تدریس مضمون

در فصل اول این رهنما، شما معلمان محترم با مقدمات و کلیات مضمون درسی، روش‌های تدریس و روش‌های ارزیابی آشنا شدید. در این فصل با پلان سالانۀ تدریس و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانۀ تدریس

پلان سالانۀ تدریس، نشان میدهد که محتوای یک کتاب درسی در طول یک سال چگونه تقسیم بندی شود. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سرد سیر و گرم سیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از ۱۵ سنبله شروع می‌شود. دو هفتۀ اول ماه جدی به امتحانات اختصاص داده شده و در دو هفتۀ آخر شاگردان به رخصتی می‌روند. در پایان ماه فصل بهار یعنی جوزا دو هفتۀ اول به امتحانات اختصاص داده شده و شاگردان در دو هفته آخر به رخصتی اخیر سال میروند.

در ولایات سردسیر، سال تعلیمی از ۱۵ ماه حوت آغاز می‌شود. امتحانات چهار نیم ماهه در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز می‌شود. شاگردان در دو هفتۀ اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی میروند. امتحانات پایان سال تعلیمی در دو هفتۀ ماه قوس شروع می‌شود و پس از آن شاگردان به رخصتی زمستانی میروند. طول سال تعلیمی در مجموع ۲۸ هفته است، برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد بدست آمده نشان میدهد که در هفته چه تعداد صفحه از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

پلان روزانۀ هر درس شامل اهداف آموزشی هر درس، روش‌های تدریس روش‌های ارزیابی، لوازم تدریس، فعالیت‌های تدریس(انجام فعالیت‌های مقدماتی مانند؛ ادای السلام علیکم، احوال پرسی، حاضری گرفتن، سوال نمودن از درس قبلی ایجاد انگیزه، ارائه درس جدید و ارزیابی از دانسته‌های شاگردان)، پاسخ به سوال‌های متن درس و پایان درس و معلومات اضافی برای شاگردان معلمان عزیز است که آن را به دقت مطالعه و با جدیت و دلسوزی، آگانه و مدبرانه هنگام تدریس شاگردان خویش تا حد ممکن تطبیق و عملی نمایند.

پلان رهنمای تدریس درس(۱)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اوضاع عمومی افغانستان، مقارن ظهور اسلام	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با اوضاع عمومی افغانستان مقارن ظهور اسلام	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	**۱- اهداف دانشی** - آشنا ساختن شاگردان با وضع سیاسی افغانستان مقارن ظهور اسلام؛ - آشنا ساختن شاگردان با اوضاع اقتصادی و اجتماعی افغانستان مقارن ظهور اسلام؛ - آشنا ساختن شاگردان با اوضاع دینی، ادبی و علمی افغانستان مقارن ظهور اسلام. **۲- اهداف مهارتی** - شناخت وضع سیاسی افغانستان مقارن ظهور اسلام؛ - شناخت اوضاع اقتصادی و اجتماعی افغانستان مقارن ظهور اسلام؛ - مهارت شناخت اوضاع دینی، ادبی و علمی افغانستان مقارن ظهور اسلام. **۳- ذهنیتی** - ایجاد روحیهٔ تمایل به وحدت، همگرای و همبستگی در شاگردان؛ - ایجاد علاقه نسبت به کسب علم.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر ، سؤال و جواب، بحث گروهی و تیمی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر یا مارکر، کتاب، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	ارزیابی مستمری(به صورت تقریری در ختم درس و به شکل تحریری در هنگامی که معلم ضرورت بداند) و مشاهده یی.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی؛ - برسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده و ضعیت صنف؛ - معرفی باشاگردان؛ - آماده کردن لوازم تدریس. **- تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی؛ - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

۱-دست مداخله ساسانی‌ها در شمال غرب، ترکان ماوراءالنهر در شمال و چینی‌ها در شمال شرق افغانستان دراز گردید. بقیه کشور به ملوک الطوایفی منقسم و چندین حکومت محلی عرض وجود کرد.

۲- در آستانۀ ظهور اسلام وضعیت اقتصادی کشور به سبب فقدان مرکزیت سیاسی و اداری رو به خرابی نهاد.............. به متن رجوع شود.

۳- در آستانۀ ظهور اسلام وضعیت اجتماعی کشور به دلیل تجمع ثروت در دست یک عده و فقر تعداد دیگر باعث گردید که نا برابری مالی و اقتصادی شدید تر گردد، در متن توضیح شده به آن رجوع شود.

۴- بین سال‌های (۶۴۲- ۶۶۱م) مردم افغانستان به ریاضی، نجوم وطب دسترسی داشتند ..... به متن رجوع شود.

پاسخ سؤالات

۱- دین عامل قوی وحدت جامعه است اما زمانی در جامعه تعدد ادیان بوجود آید، جایگاه خویش را در باور افراد جامعه از دست می‌دهد و موجبات تفرقه و نفاق را به بار می‌آورد..... در متن توضیح شده به آن رجوع شود.

۲- در آستانۀ ظهور اسلام مردمان کشور ما به زبان‌های از قبیل دری، پشتو، سانسگریت و .... صحبت می‌نمودند و اکنون زبان‌های دری و پشتو در کشور ما رسمی اند و همه مردم ما به این دو زبان حل مطلب کرده می‌توانند.

معلومات اضافی

اسلام دینی است که بیش از ۱۴ قرن قبل توسط بهترین عالم حضرت محمد(ص) از جانب خداوند(جل جلاله) آورده شد، این دین ضمن اینکه از ادیان مهم توحیدی است آخرین دینی الهی در تاریخ بشریت وکامل ترین آنها نیز می‌باشد و بعد از آن هیچ دینی آسمانی نخواهد آمد. پس دین یعنی چه؟

واژۀ لاتین دین(religion) به طور لغوی به معنی«اتصال» ارتباط انسان با خالق تعریف شده است. در قرآن کریم واژۀ دین به معانی مختلف از راه روش گرفته تا شریعت می‌باشد.

در هر صورت منظور از این واژه روش نزدیکی به خداوند(جل جلاله) ، عمل کردن است. اطاعت و فرمانبرداری کامل از الله (جل جلاله) است.

دین از دیدگاه قرآن مجید به معنی شریعت، حقوق و قانون، سیستمی از نظام فکری، اقتصادی، اخلاقی، حقوقی و مجموعۀ از معارف الهی برای هدایت بشر و ایجاد جامعۀ سالم و نیز باور قلبی است.

پلان رهنمای تدریس درس(۲)

زمان تدریس: دو ساعت درسی(۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	ورود و انتشار اسلام به افغانستان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان به چگونگی ورود اسلام به افغانستان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	۱- **اهداف دانشی** - آشنا ساختن شاگردان با ورود اسلام به افغانستان؛ - آشنا ساختن شاگردان با مزایایی اسلام در هنگام ورود اسلام به افغانستان؛ - آشنا ساختن شاگردان با دلایل پیروزی مسلمانان. ۲- **اهداف مهارتی** - شاگردان باید بتوانند درس را خلاصه کنند؛ - شاگردان باید بتوانند دلیل پیروزی مسلمانان را در افغانستان نظر به اهمیت درجه بندی کنند؛ ۳- **ذهنیتی** - ایجاد علاقه نسبت به نخستین مجاهدان اسلام در افغانستان؛ - از عملی نمودن احکام الهی لذت ببرند و باور کامل به دین مقدس اسلام پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

جواب به سوالات

۱- محرک اصلی و علت واقعی لشکرکشی مسلمانان به جانب شرق پیام‌های آسمانی و ارشاداتی بود که در قالب کامل ترین دین (اسلام) توسط حضرت محمدﷺ به مسلمانان القاء و ابلاغ شد.

۲- در سال ۲۱ هجری، به فرماندهی رستم، در نهاوند.

۳- در زمان حضرت عمرؓ.

۴- به دلیل جهاد با کفار.

۵- حضرت عمرؓ، در سال ۲۲ هجری.

معلومات اضافی

پس از جنگ نهاوند (۲۱ هجری/ ۶۴۲م) که آن را مسلمانان فتح الفتوح می‌نامند امپراطوری ساسانی به سقوط مواجه گردید و حایلی که میان افغانستان و سپاه اسلام وجود داشت از بین رفت. سپاه اسلام در عهد خلافت حضرت عمر فاروقؓ به رهبری احنف بن قیس در سال ۲۲ هجری قمری/۶۴۳ م وارد هرات شدند با فتح هرات کلید تصرف افغانستان به دست مسلمانان افتاد اما، پیشرفت عمده در زمان حضرت عثمان خلیفه سوم مسلمانان صورت گرفت در این زمان عبد الله بن عامر از سوی خلیفه مامور فتح خراسان گردید و فتوحاتی زیادی انجام داد. از یک طرف تالقان و ازجانبی دیگر سیستان به تصرف مجاهدین اسلام در آمد و پس از آن بلخ و کابل را نیز مسلمانان متصرف شدند. اما با شهادت حضرت عثمان، و شورشها کار شکنی‌هایی که در زمان خلیفه چهارم اسلام به وجود آمد موجب عقب نشینی مسلمانان گردید.

خراسان یکی از مراکز عمدهٔ علمی اموی و عصر اول عباسی به شمار می‌آید. در خراسان ۵۰ هزار تن از اعراب با خانواده‌های شان مهاجر گردیدند. اینان در شهرهای خراسان مسکن گزین گردیدند، در میان شان تعدادی از اصحاب چون بُریده بن حُصیب و ابوبرزه و عبدالله بن حازم و حکم بن عمرو غفاری و قشم بن عباس حضور داشتند.

در زمان امیر معاویه نیز پیش روی‌های آغاز شد اما در عصر صفاریان اسلام در افغانستان گسترش بیشتر یافت و از آن به بعد افغانها از دین اسلام رو نگرداندند. زمانی که افغان‌ها دین اسلام را پذیرفتند خود را وابسته به امت بزرگ اسلام دانستند چنانچه در عصر محمود غزنوی، سلطان غیاث الدین غوری و سلطان شهاب الدین غوری، اسلام به سرزمین هند نیز گستریش یافت.

پلان رهنمای تدریس درس(۳)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	افغانستان در عصر اموی‌ها	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با اوضاع عمومی افغانستان در عصر اموی ها	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	۱- **اهداف دانشی** - آشنا ساختن شاگردان با چگونگی و ضعیت افغانستان در عصر امویان؛ - آشنا ساختن شاگردان با سیاست امویان در افغانستان؛ - آشنا ساختن شاگردان با دلایل قیام‌ها ومخالفت‌های مردم افغانستان در برابر اموی ها. **۲- مهارتی** - تحلیل وقایع تاریخی توسط شاگردان؛ - اولویت بندی دلایل مخالفت‌ها علیه اموی‌ها **۳- ذهنیتی** - ایجاد انگیزه برای پیدا کردن نفرت از ظلم و ستم، انواع تبعیض و	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- وضعیت سیاسی کشور ما در عصر اموی‌ها در متن واضح شده به متن رجوع شود،
- وضعیت اقتصادی کشور ما در عصر اموی‌ها در متن واضح گردیده به متن رجوع شود.

پاسخ به سؤالات

- در اثر بلند رفتن مصارف دربار اموی‌ها و مصارف جنگی این مصارف می‌بایست از طریق ازدیاد مالیات تأمین می‌شد که ازدیاد مالیات باعث نارضایتی مردم می‌گردید.
- علل عمدۀ قیام مردم افغانستان در برابر اموی‌ها عبارت

از بی عدالتی و غیره بود.

- کسی را به انجام دادن کار بدون مزد مجبور نمودن عبارت از بیگاری است، اما حشر به رضایت صورت می‌گیرد و در دهات مردم در وقت درو و کشت یکدیگر را همکاری مینماید
- اسد و نصر دو والی اموی بود که در خرا سان در برابر طرفداران عباسی‌ها با شدت رفتار می‌کردند

فعالیت خارج صنف

دلایل در متن آمده است شاگردان می‌توانند آنرا را به طور خلاصه به عبارت خود بنویسند.

معلومات اضافی برای معلم

اموی‌ها از خاندان مهم عرب قریشی(بنی امیه) هستند که قبل از اسلام در مکه زنده گی داشتند. پس از شهادت حضرت علی(کرم الله وجه) به اساس قرار داد صلحی که میان امیر معاویه و امام حسنؓ نواسۀ حضرت پیغمبرﷺ صورت گرفت معاویهؓ در سال (۴۱ق) به خلافت رسید. در زمان او پایه‌های حکومت اموی‌ها مستحکمتر شد و اسلام در نقاط مختلف جهان از جمله دراندلس و میهن ما گسترش زیاد تری یافت.

یکی از خلفای معروف اموی عمر بن عبدالعزیز است که در مورد آن مختصراً بحث میکنیم سلیمان پیش از مرگ، به جای آنکه یکی از فرزندان خود را ولیعهد سازد، عمر بن عبد العزیز را به جانشینی منصوب کرد و این انتخاب کار نیکی بود که در دورۀ قدرت خود انجام داد. شاید از آن رو که خود او و یا بعضی مشاوران دور اندیش او زوال دولت اموی را می‌دیدند و میخواستند با انتخاب عمر بن عبدالعزیز ناخرسندان را به حکومت او متمایل سازند.

عمر بن عبدالعزیز در مدینه میان مسلمانان پارسا و آشنا به سنت اسلام تربیت شده بود. وی در مدت کوتاه خلافت خود کوشید، تجمل‌ها را ممنوع ساخت و در صرف بیت المال طریق عدالت را پیش گرفت، بخشش‌های فراوانی که پیش از او معمول شده بود منسوخ کرد و حتی برخویشاوندان و نزدیکان خود نیز سخت می‌گرفت.

پلان رهنمای تدریس درس(٤)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	انتقال قدرت از اموی‌ها به عباسی‌ها	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با انتقال قدرت از اموی‌ها به عباسی‌ها	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	**۱- دانشی** - شاگردان ابو مسلم را بشناسند و نقش آن را در انتقال قدرت از اموی‌ها به عباسی‌ها بدانند. - شاگردان امیر فولاد و امیر کرور و نقش آنها را در انتقال قدرت از اموی‌ها به عباسی‌ها بدانند. **۲- مهارتی** - تحلیل و قایع تاریخی؛ - درک دلایلی که با عث آن شد تا ابو مسلم در برابر اموی‌ها قرار گیرد. **۳- ذهنیتی** ایجاد انگیزه در برابر ظلم و ستم	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- در مورد ابو مسلم خراسانی، امیر فولاد غوری و امیر کرور غوری و نقش آن‌ها در نهضت عباسی در متن مفصلاً بحث شده به متن رجوع شود.

پاسخ به سؤالات

- به ابو مسلم خوشبین نبود و از آن می‌ترسیدکه مبادا قدرت را از او بگیرد
- مشخصات قیام کننده گان عبارت بود از مقابله با ظلم و استبداد و آنانی که از ظالمان حمایت می‌نمودند.

معلومات اضافی برای معلم

در سال (۴۱ق / ۶۶۱م) زمانیکه حضرت امیر معاویهؓ بعد از خلیفه چهارم به خلافت رسید اساس حکومت اموی‌های گذاشته شد. اسلام در زمان اموی‌ها گسترش شایانی یافت تعداد زیادی مبلغان و مجاهدین دین مقدس اسلام وارد افغانستان شدند.

پس از اسلام آوردن مردم کشور ما شور و شوق بیشتری میان مردم ما برای شناخت اسلام و عمل به دستورهای آن به وجود آمد. اما با گذشت زمان دریافتند که رفتار برخی از امرای اموی درخراسان اسباب نارضایتی آنها را فراهم نمود، لذا وادار به عکس العمل‌های زیر شدند.

۱- نهضت‌ها و حرکت‌های سیاسی و اجتماعی را علیه اموی‌ها به راه انداختند مانند قیام ابو مسلم خراسانی که منجر به انتقال قدرت از اموی‌ها به عباسی‌ها شد.

۲- از مخالفان امویان حمایت نمودند.

۳- امارت‌های خویش را بر علیه اموی‌ها همراه و همگام ساختند مانند امیر فولاد و امیر کرور که در غور پرچم مخالفت ضد اموی‌ها را به حمایت از عباسی‌ها بر افراشتند.

منابع برای معلومات بیشتر

- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبد الحی حبیبی
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری
- تاریخ طبری و الکامل بن اثیر

پلان رهنمای تدریس درس(۵)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	افغانستان در عصر عباسی‌ها	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با اوضاع افغانستان در عصر عباسی ها	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	- آشنا ساختن شاگردان با عباسی ها؛ - آشنا ساختن شاگردان با اقدامات عباسی‌ها در افغانستان؛ - آشنا ساختن شاگردان با اشخاص و خاندان‌های همکار عباسی‌ها در افغانستان مثلاً، طاهر فوشنجی و برمکیان - اوضاع افغانستان را در عصر عباسی‌ها تحلیل نمایند؛ - ایجاد علاقه مندی به اشخاص و خاندان‌هایی که به فکر آزادی و ترقی افغانستان بوده اند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی، بررسی حاضری ، آماده کردن لوازم درسی، ارزیابی درس گذشته. **ایجاد انگیزه** - نشان دادن نقشه - و طرح سؤال به ارتباط عنوان	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

۱- از اواخر قرن اول هجری وضع سیاسی افغانستان نا آرام بود چون عباسی‌ها از وضع نا آرام خراسان آگاهی یافتند داعیان و مبلغان خود را به این سرزمین غرض زمینه سازی به نفع خود فرستادند.

۲- در عهد عباسی‌ها مالیات افغانستان تقریباً از چهل میلیون درهم به هفتاد میلیون درهم افزایش یافت. ازینرو، قیام‌های دهقانی متعددی در هر گوشه و کنار افغانستان بر ضد مالیات کمرشکن عباسی‌ها به میان آمد. در عصر عباسی‌ها زراعت و سیستم آبیاری افغانستان قانون مند گردید، آسیاب‌های بادی به کار افتید، مالداری و تولید منسوجات رونق گرفت، استخراج معادن و تو لید اسلحه رایج گردید.

۳- از لحاظ ادب و فرهنگ نیز افغانستان درخشش قابل ملاحظه یی نمود، آثار علمی و ادبی جاودانهٔ توسط علما و دانشمندان خراسانی پدید آمد.

پاسخ سؤالات

۱- از سال(۱۰۶هجری/۷۲۲میلادی) به فعالیت‌های سیاسی خود در افغانستان آغاز نمودند و ..... و به سال(۱۲۸هجری/۷۴۹میلادی) به عوض اموی ها، عباسی‌ها به وسیله ابو مسلم خراسانی به قدرت رسیدند.

۲- در بارهٔ طاهر و چگونگی به قدرت رسیدن آن زیر عنوان طاهر فوشنجی توضیحات داده شده. به آن رجوع شود.

۳- در ارتباط با برمکیان زیر عنوان برمکیان در متن آمده است به آن رجوع شود.

۴-ا زنفوذ برمکیان ترس خورد که در متن آمده است به آن رجوع شود.

فعالیت‌های بیرون صنف

تشابهات و تفاوت‌ها و عملکردهای اموی‌ها و عباسی‌ها در متن آمده است، لطفاً به شاگردان برروی تخته رهنمای نمایید. مثلاً

عملکرد ها	اموی ها	عباسی ها
تشابهات		
تفاوت‌ها		

معلومات اضافی

بنی عباس که بعداز شهادت حضرت امام حسین (رض) شیوهٔ انتظار را در به قدرت رسیدن در پیش گرفته و منتظر وقت مناسب بودند. زمانیکه نقاط ضعف اموی‌ها را به درستی تشخیص نمودند و با استفاده از و ضعیت نا آرام خراسان (افغانستان) داعیان و مبلغان خود را طور مخفی غرض زمینه سازی به نفع خویش به خراسان فرستادند تا اینکه به همکاری خراسانیان زیر شعار حمایت از اهل بیت پیغمبر (ص) خود را به قدرت رساندند و آنچه به مردم و عده نمودند وفا نکردند و به عکس آن عمل کردند.

برای معلومات بیشتر به منابع زیر مراجعه نمایید

- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبد الحی حبیبی
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری
- منابع اصلی: تاریخ یعقوبی، احمد بن ابی یعقوب

پلان رهنمای تدریس درس(۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	تأثیر متقابل اعراب مسلمان و مردم افغانستان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با تأثیرات متقابل اعراب مسلمان و مردم افغانستان بر یکدیگر	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود که شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - آشنا ساختن شاگردان با چگونگی انتشار و ورود دین مقدس اسلام به افغانستان؛ - آشنا ساختن شاگردان با مزایای دین مبین اسلام؛ - آشنا ساختن شاگردان با خدمات اسلام به مردم افغانستان؛ - تحلیل وقایع تاریخی؛ - ایجاد گرایش و علاقه نسبت به اسلام و فرهنگ اسلامی و تمدن اسلامی و مجاهدین راه حق؛ - ایجاد علاقه نسبت به علما و دانشمندان.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

۱- اسلام و مجاهدین اسلام به مردم ما هویت جدید اسلامی و وحدت و یکپارچه گی بخشید که همه مسلمانان با هم برابر اند و هم چنان دروازه‌های علوم را به روی ما گشود.

۲- مردم افغانستان از طریق خدمات علمی، فرهنگی و فداکاری در راه انتشار اسلام، در تمدن اسلامی سهم فعال گرفتند.

پاسخ سؤالات

۱- دو جانبه بود در متن تشریح شده به آن رجوع شود.

۲- خدمات علما و دانشمندان افغانی که در راه انتشار اسلام و در تمدن اسلامی نقش ارزشمندی ایفا نمودند در متن تشریح شده است، به آن رجوع نمایید.

۳- نقش خاندان برمکی در درس پنجم نیز توضیح داده شده به آن نیز رجوع شود.

۴- مهمتری خدمات اسلام به مردم افغانستان عبارت بود از:

- به مردم ما هویت جدید اسلامی داد؛
- به ما آموخت که مسلمانان با هم برادر اند باید وحدت خود را حفظ نمایند.
- دروازه‌های علوم را به روی ما گشود.

معلومات اضافی

اسلام تحولی مفید و ثمر بخش در اندیشهٔ مردم افغانستان به وجود آورد. تفکر نو، عقیدهٔ نو، اخلاق و تربیت نو جایگزین سنن و روسوم کهنه گردید، ایمان به خداوند بخشاینده و مهربان، کسب دانش، برادری و برابری، نیکو کاری، همسایه گی نیک و .... را به نیاکان ما، آموخت.

مردم ما نیز که در راه تبلیغ و ترویج دین مقدس اسلام و انتشار و گسترش آن، هکذا توضیح و تفسیر مفاهیم اسلام فداکاری و جانثاری‌ها نمودند.

پلان رهنمای تدریس درس(۷)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	طاهریان و صفاریان	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با عصر طاهریان و صفاریان و تلاش برای استقلال	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار می‌رود تا شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - شاگردان با نسب طاهریان آشنا شوند؛ - با چگونگی به قدرت رسیدن طاهر معلومات حاصل نمایند؛ - فرزندان طاهر را بشناسند؛ - با خصوصیات حکومت داری طاهریان آشنا گردند؛ - با نسب صفاریان آشنا شوند؛ - روابط یعقوب را با امیر عباسی بدانند؛ - از اوضاع اقتصادی و فرهنگی دورۀ طاهریان و صفاریان با خبر شوند؛ - چگونگی انتقال قدرت از طاهریان به صفاریان را تحلیل نموده بتوانند؛ - زمینه‌های شکل گیری طاهریان و صفاریان را تشخیص نمایند؛ - دلایل اضمحلال طاهریان و صفاریان را ارزیابی و تشخیص کنند؛ - با دودمان‌های طاهری و صفاری که در راه استقلال تلاش نموده اند علاقه مندی نشان دهند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

۱- خدمات فرهنگی و اقتصادی طاهریان و صفاریان زیر عنوان (اقتصاد و فرهنگ در دورهٔ طاهریان و صفاریان) مفصل تشریح شده، به آن رجوع شود.

پاسخ سؤالات

۱- طاهر روی سه دلیل به خراسان آمد که زیر عنوان (طاهریان) شرح شده، به آن رجوع شود.

۲- روابط فرزندان طاهر با دربار بغداد نسبت به طاهر حسنه بود و تمایلی از آن‌ها به استقلال شنیده نشده است.

۳- استعداد و توانایی‌های شخصی یعقوب، همکاری بی دریغ عیاران که یعقوب عضو آن بود و پیوستن شمار زیادی از خوارج به صفوف او و گسترش نفوذش در بست، قندهار، کرمان، هرات و کابل و هم چنان این مطلب زیر عنوان (صفاریان) تشریح شده به آن رجوع شود.

۴- زراعت شغل عمدهٔ مردم کشور ما در روزگار طاهریان بود. ازین رو، عبدالله بن طاهر از زراعت حمایت همه جانبه می‌نمود و سیستم آبیاری را به همکاری علما اصلاح نمود و نیز طلحه فرزند دیگری طاهر که بعد از عبدالله به قدرت رسید در حمایت از زراعت پابند بود.

معلومات اضافی

امارت طاهریان که از به قدرت رسیدن طاهر آغاز و تا محمد بن طاهر (۲۰۶- ۲۵۹ هجری قمری) یعنی بیش از نیم قرن ادامه داشت، مرکز حکومت آن‌ها ابتدا مرو بود و سپس به نیشابور منتقل گردید. از لحاظ سیاسی نظر طاهر با اخلافش تفاوت داشت، طاهر با امرای بغداد مخالفت می‌ورزید اما فرزندانش می‌کوشیدند وفا داری خود را نسبت به امرای بغداد ثابت بسازند ودر امور زراعت وآبیاری کشور توجه زیاد تری داشتند.

در گیری صفاریان با دستگاه در بار بغداد از جمله مهمترین مطلبی این روزگار است.

برای کسب معلومات بیشتر به منابع زیر رجوع کنید

- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبد الحی حبیبی
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری
- افغانستان در یک نظر، میر غلام محمد غبار
- خدمات متقابل اسلام و ایران، مرتضی مطهری.

پلان رهنمای تدریس درس(۸)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><td>عناوین مطالب</td><td colspan="2">شرح مطالب</td></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">سامانیان</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">آشنا ساختن شاگردان با روزگار سامانیان</td></tr>
<tr><td>اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">انتظار برده می‌شود تا شاگردان در پایان این درس:
- به اصل و نسب سامانیان آشنا شوند؛
- چگونگی انتقال قدرت از صفاریان به سامانیان را بدانند؛
- به اوضاع اقتصادی و فرهنگی سامانیان پی ببرند،
- مهارت تحلیل مسایل سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را حاصل نمایند،
- د لایل به قدرت رسیدن سامانیان را فهرست نمایند،
- به دود مان‌های تاریخی کشور علاقه مند گردند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی</td></tr>
<tr><td>لوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td>به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
- ادای سلام و احوال پرسی
- بررسی حاضری شاگردان؛
- مشاهده وضعیت صنف
- ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛
- آماده کردن لوازم تدریس
تولید انگیزه
- طرح سؤال ورودی
- نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.</td><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت‌های میـانی و پایـانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- قلمرو سامانی‌ها در نقشه واضح شده، به آن رجوع شود،
- اسامی علما و دانشمندانی که در عصر سامانیان میزیستند، در زیر عنوان (اقتصاد و فرهنگ در عصر سامانی) تذکر داده شده، به آن رجوع شود.

جواب به سؤالات

۱- سامان خدات که سر سلسله سامانیان است یک روحانی زردشتی بود و در نواحی ماوراءالنهر سکونت داشت، پدران سامان خدات از جمله حکام ماوراءالنهر در پیش از اسلام بودند........

۲- دلیل رسیدن فرزندان سامان خدات به مناصب عالي حکومتی حمایت سامانیان از مامون الرشید در برابر امین الرشید برادرش بود. ازینرو، روابط عباسیان و سامانیان حسنه گردید و چهار فرزند سامان به چهار شهر مهم شرقی عباسی‌ها امارت یافتند که در متن درس سامانیان از آن‌ها ذکر شده، به آن رجوع شود.

۳- اسماعیل، بنیاد گذار سامانی بود که زیر عنوان (اسماعیل، بنیاد گذار سلسلهٔ سامانی) تشریح شده است.

۴- روابط سامانیان با عباسی‌ها حسنه بود، مثلاً امیر اسماعیل سامان در راستای حمایت از خلافت عباسی یا دیگر دشمنان خلافت از جمله سادات علویان طبرستان به مقابله پرداخت.

معلومات اضافی

دربار سامانیان به ویژه دوران طلایی و رستاخیز فرهنگی سامانیان (۳۰۱- ۳۳۱ هـ / ۹۱۴- ۹۴۳ م) برای عالمان علم مثلاً البیرونی، رودکی و ......، چنان مساعد بود که آنان را وادار به ره سپردن به اقصی نقاط جهان نمی‌کرد، و زمینه را برای پرورش خلاقیت‌های نوین مهیا می‌ساخت، از ضرورتهای اساسی این امر، زمامداران با کفایت و لایق بودند. آنها میدانستند که یک ملت را به زور می‌توان مطیع و منقاد کرد، اما هیچ گاهی نمی‌توان وادار به ابتکار نمود. اساساً یک نظام، هنگامی مؤفق است که قدرت بسط خلاقیت‌ها را داشته باشد و ایجاد مصؤنیت در جامعه بکند. بدون از امرای متأخر سامانی، این خاندان فرهنگ دوست، به کرامت انسانی، و حیات و مبانی علم و دانش حرمت می‌نهادند و بسط زمینه‌های زیربنایی آن را موجب شدند.

اقتدار هر دولتی رابه فتوحات نظامی و تثبیت سیاسی آن نمی‌توان محدود کرد، بلکه باید بـه دگرگـونی‌هـای زیـر بنایی نیز توجه کرد. کار گزاران هر نظامی، باغبانان آن بوستانند، آزاد اندیشی و فضای تساهل و تسـامح فکـری از مهمترین پیامدهای عصر سامانیان بود که در سخن مؤرخان کاملاً به نظر می‌رسد. بنا بر این، از هنگامی کـه ایـن فضا مخدوش شد و تعصبات جایگزین آن گردید، رونق این دوره نیز به پایان رسید.

برای معلومات بیشتر به منابع زیر رجوع شود

- تاریخ سامانیان، دکتر جواد هروی،
- فشردۀ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری،
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار،
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.

پلان رهنمای تدریس درس(۹)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	غزنویان و سلاجوقیان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با عصر غزنویان و سلجوقیان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: ۱- به چگونگی قدرت رسیدن غزنویان آشنا شوند؛ ۲- در بارهٔ سلطان محمود غزنوی و فتوحاتش معلومات پیدا کنند؛ ۳- با اوضاع دربار غزنه در زمان جانشینان محمود آشنا شوند؛ ۴- در بارهٔ سلجوقیان و به قدرت رسیدن آن‌ها معلومات حاصل نمایند؛ ۵- با اوضاع اقتصادی و فرهنگی افغانستان در عصر غزنویان و سلجوقیان آشنا گردند؛ ۶- عوامل به قدرت رسیدن غزنویان را فهرست نماید؛ ۷- ایجاد انگیزه گرایشی از طریق توجیه لشکر کشی‌های محمود به هند، در زمینه انتشار اسلام	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

گروپ الف: فتوحات محمود غزنوی در هندوستان در کنار انتشار اسلام در آن سر زمین، ثروت زیادی نصیب غزنویان شد با این ثروت‌ها شهر غزنه آباد و شگوفان گردید.....

گروپ ب: علل رشد و توسعه فرهنگی کشورها در زمان سلجوقیان عبارت بود از:

- وجود علما و دانشمندان مانند خواجه عبدالله انصاری و..........
- گستریش زبان دری در کشورهای مختلف مانند عراق و ......
- بنای مساجد، مقابر و آرامگاه‌ها و غیره عمرانات در گوشه و کنار کشور،
- رواج یافتن اصطلاحات اداری ترکی؛ مانند: کوتوال و ترویج لباس‌های رنگارنگ.

جواب سؤالات

۱- انتشار اسلام وگسترش قلمرو اسلامی.
۲- محمد فرزند محمود غزنوی بود که پیشنهاد و تقسیم قدرت با برادرش (مسعود) را رد کرد اما مسعود از ری به نیشاپور پیشروی کرد و در سال ۴۲۱ ق / ۱۰۳۰ م سپاه غزنه اطلاع یافت که فوج‌های خراسان مسعود را سلطان اعلام کردند سپاه غزنه طور عاجل محمد را از پادشاهی خلع نمودند.
۳- سلاجقه اصلاً از ترکمنان اغز هستند که زیر عنوان سلاجقه تشریح شده به آن رجوع نمایید.
۴- خواجه نظام الملک بود که در متن زیر عنوان (سلجوقیان) تشریح شده به آن رجوع نمایید.

فعالیت‌های خارج صنف

در باره ابوریحان البیرونی و یا خواجه عبدالله انصاری منابعی زیادی وجود دارد. شاگردان می‌توانند به همکاری دوستان و اولیای خود ابتدا منابع را پیدا نمایند و بعد آثار آنها را فهرست نمایند.

معلومات اضافی

- یکی از مسایل مهم دورهٔ حکومت غزنویان، لشکر کشی‌های متداوم و گسترده بر سرزمین هندوستان بود. این کار از زمان سبکتگین آغاز شده بود، در عهد سلطان محمود به اوج خود رسید و پس از او نیز توسط

جانشینانش ادامه یافت. لشکر کشی به هند از چند جهت برای دولت غزنوی اهمیت داشت:

۱- حمله به هند در واقع جهاد برای گسترش اسلام تلقی می‌شد و نوعی مشروعیت را برای حکومت غزنوی به همراه داشت؛

۲- نیروی جنگی که پشتوانه و ابزار اصلی حاکمیت غزنویان بود، همواره با حملات مداوم به هندوستان مشغول بود، در حالی که بی کار ماندن آن می‌توانست بحران آفرین باشد.

۳- بتکده‌ها و معابد سرزمین هند پر از جواهراتی بود که مردم هند به آن‌ها هدیه می‌کردند. دولت غزنوی می‌خواست تا آن بت‌ها را بشکند، و از ثروت آن‌ها استفاده نماید.

- ملکشاه سلجوقی نسبت به خواجه نظام الملک بدگمان شده بود، به او پیغام فرستاد که " اگر در حکومت با من شریک هستی بگو و اگر زیر دست من هستی، چرا کارها را به میل خود انجام می‌دهی؟" همچنین، او خواجه را تهدید کرد که اگر از این روش دست برندارد، دستور خواهد داد تا دولت را از پیش او بردارند. منظور او این بود که دست خواجه را از امور کوتاه می‌کند. خواجه در جواب، ضمن یاد آوری خدمات خود به ملکشاه پیغام داد که تاج تو و قدرت من به یکدیگر بسته اند. اگر قدرت از پیش من برداری، تاج تو را نیز بر می‌دارند.

برای معلومات بیشتر به منابع زیر رجوع شود

- تاریخ غزنویان، کلیفورد دا موند باسورث،
- تاریخ بیهقی، ابوالفضل بیهقی،
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری،
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار،
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.

پلان رهنمای تدریس درس(۱۰)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	غوریان و خوارزم شاهیان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با سلسله‌های غوریان و خوارزمشاهیان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - باخاستگاه غوریان و خوارزمشاهیان آشنا شوند، - با چگونگی شکل گیری دولت‌های غوریان و خوارزمشاهیان آشنا گردند، - با شخصیت‌های عمدهٔ سلسله‌های غوریان و خوارزمشاهیان آشنایی پیدا کنند؛ - عوامل سقوط دو سلسله غوری و خوارزم شاهی را بدانند؛ - مهارت درک روابط میان دو سلسله غوری و خوارزم شاهی؛ - ایجاد علاقه نسبت به شخصیت‌های مهم تاریخی هر دو سلسله.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- اهمیت تاریخی و استراتیژیک سرزمین غور در متن درس تشریح شده است، به ان رجوع شود.
قابل ذکر است که وضعیت خاص جغرافیایی غور سبب می‌شد تا بیشتر کشور گشایان نتوانند به این منطقه دسترسی پیدا کنند، از ین رو غور از ابتدأ از استقلال نسبی برخوردار بود.

جواب سؤالات

۱- سابقهٔ اسلام آوردن غوریان به روز گار حضرت علی(کرم الله وجهه) میرسد، ایشان به دوستی خاندان پیغمبرﷺ اشتهار داشتند، از ین رو، در نهضت عباسی که با حمایت از آل پیغمبر آغاز شده بود سهم فعال گرفتند.
۲- امیر فولاد، امیر کرور، امیر محمد سوری، سلطان غیاث الدین غوری و سلطان شهاب الدین غوری بودند.
۳- انوشتگین غرجه در نتیجه خدماتش به دولت سلجوقی به مقامات بالای اداری و سر انجام به امارت خوارزم رسید. اما علاوالدین حسین غوری با سلطان سنجر سلجوقی درگیر جنگ شد و بعد از شکست از جانب سلطان سنجر باز هم توانست دوباره به حکومت غور برسد.
۴- رشیدالدین محمد و طواط بلخی در عصر استز خوارزم شاه میزیست و مهمترین کتابش(حدائق السحرفی دقایق الشعر) نام داشت.

معلومات اضافی

- امپراتوری غوریان در زمان سلطان غیاث الدین محمد سام غوری(۵۵۸ – ۵۹۹ هـ ق) و سلطان شهاب الدین محمد سام غوری (۵۹۹ – ۶۰۲ هـ ق) از نظر سیاسی، نظامی به اوج قدرت رسید، چنانچه امیری عباسی برای جلوگیری از تجاوزات خوارزم شاهیان به حریم قلمرو عباسیان، غوریان را قدرتی مناسب تشخیص داده بودند.

سلاطین غور، بخصوص غیاث الدین محمد و برادرش شهاب الدین محمد به دینداری، عدالت، رعیت پروری

وصنعت اسلحه سازی مشهور اند. این دو برادر با اتخاذ سیاست تساهل مذهبی و لسانی، علی رغم گرایش‌های متفاوت از تمام نیروهای سرزمین‌های تحت قلمرو خود برای جهاد با کفار، پیشرفت علمی، سازندگی، توسعه و حفظ قلمرو شان استفاده کردند، ولی با قتل سلطان شهاب الدین در سال(۶۰۲هـ ق) به سبب فقدان سلطان با تدبیر و نیرومند، مرکزیت قوی آنان بسرعت تجزیه و مضمحل شد و متصرفات شان به دست خوارزمشاهیان افتاد، ولی متصرفات آنان در هند به وسیله مملوکان شان حفظ گردید، چنانچه آنان به زودی پایه گذار حکومت‌های مسلمین در هند شدند، این امر از مهمترین دستاوردهای حکومت غوریان است.

- مهمترین شاه خوارزم شاهیان علاوالدین محمد بود که توانست دولت غوری را سرنگون سازد و ساحه قلمرو دولت خوارزم شاهی را در شرق به هند و در غرب تا به عراق رساند.

برای معلومات بیشتر به منابع زیر رجوع شود

- تاریخ غوریان، دکتر اصغر فروغی ابری،
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری،
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار،
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.
- غوریان، عتیق الله پژواک،
- طبقات ناصری، منهاج السراج جوزجانی،
- غور یا زادگاه هفت اختر، محمد موسی شاداب غوری
- دولت مستقل غوریان، پوهندوی شاه محمود محمود

تاریخ جهانگشاهی جوینی

پلان رهنمای تدریس درس(۱۱)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	مغول‌های آل کرت	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با سلسله‌های مغولی و آلی کرت	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - به تشکیل نخستین قدرت مغولی معلومات حاصل نمایند؛ - به تشکیل حکومت محلی آل کرت در کشورها پی ببرند؛ - زمینه‌های تشکیل حکومت مغول‌ها را تشخیص کند؛ - زمینه‌های تشکیل حکومت محلی آل کرت را تشخیص نمایند؛ - تحلیل حوادث تاریخی.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف: با استفاده از نقشه و متن کتاب می‌توان مسیر حرکت مغولان را به جانب افغانستان نشانی کرد.

جواب سؤالات

۱- تاتار، قیات، فنقرات و کرائت

۲- یسوکا بهادر(پدر چنگیز خان)

۳- مؤرخان در مورد اصل و نسب کرتیان اختلاف دارند بعضی ایشان را از وابسته گان غوری‌ها و شمار دیگر از مؤرخان به استناد شعری از ربیع فوشنجی اوشان را از وابسته گان سلاطین سلجوقی و ترکمن دانسته اند. به هر صورت روابط میان مغولان و کرتیان حسنه بوده است.

۴- تاج الدین مرغنی کرتی که در زمان غوری‌ها حکمروای قلعهٔ خیسار غور بود. در هنگام یورش‌های مغولان بر غور و بخشی از غزنه فرمان روایی داشت. او از راه مصالحه با چنگیزخان پیش آمد و حکومت غور و اطراف آن به وی و پسرش سپرده شد.

۵- در روزگار فرمانروایی منگوقا آن، هلاکوخان از طرف او وظیفه گرفت تا بر جهان اسلام یورش برد هلاکو، المستعصم بالله خلیفهٔ عباسی را کشت و بغداد را متصرف شد.

فعالیت خارج صنف: شاگردان به همکاری بزرگان (خصوصیات زنده گی قبایل) را تشخیص نماید و سپس مقالهٔ را ترتیب دهند.

معلومات اضافی

چند تذکر کوتاه

- پس از مرگ چنگیز خان قلمرو او میان چهار فرزندش اوکتای، جوجی، تولی و چغتای تقسیم شد. اما بنا بر وصیت او قرار شد همهٔ برادران از برادر بزرگتر به نام اوکتای اطاعت نمایند. در دورهٔ فرمانروایی اوکتای سیاست امپراتوری مغول در برخورد با سر زمین‌های تصرف شده ملایمتر گردید.
- چنگیز خان برای انتظام بخشیدن به ادارهٔ امور امپراتوری خود مقرراتی وضع کرد. این دستورات در نزد مغولان به یاسا (قانون) معروف شد و فرمانروایان مغول نسبت به اجرای آن‌ها اهتمام خاصی داشتند.
- آل کرت پادشاهان علم دوست، فاضل پرور، و عمران پسند بودند. در عصر شان علم و ادب وصنعت با وجود تاخت و تاز چنگیزیان و جود داشت. در بار آل کرت مجمع علما و شعرا بود، کرت نامه ربیع پوشنجی، کتاب مطول تفتازانی، تاریخ نامه هرات سیفی هروی، کتاب سامنامه و مجموعه غیاثی، تألیف سیفی هروی و زادالمسافرین و نزهة الارواح امیر حسینی غوری از مشهورترین مؤلفات دربار آل کرت است.

پلان رهنمای تدریس درس(۱۲)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><td>عناوین مطالب</td><td colspan="2">شرح مطالب</td></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">تیمور گورکانی و جانشینانش</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">آشناساختن شاگردان با تیمور گورکانی و جانشینانش</td></tr>
<tr><td>اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند:
- تیمور را بشناسند؛
- با چگونگی قدرت رسیدن تیمور آشنا شوند؛
- جانشینان تیمور را بشناسند؛
- رویدادهای تاریخی را تحلیل نمایند؛
- ایجاد علاقه به عملکردهای خوب.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی</td></tr>
<tr><td>لوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td>به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
- ادای سلام و احوال پرسی
- بررسی حاضری شاگردان؛
- مشاهده وضعیت صنف
- ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛
- آماده کردن لوازم تدریس
تولید انگیزه
- طرح سؤال ورودی
- نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.</td><td>۱۰دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

جواب سؤالات

۱- زمانی که تیمور خواهر امیر حسین مرغنی یکی از امرای ماوراءالنهر را به همسری گرفت، لقب گورکانی (داماد) را برگزید.

۲- ملک غیاث الدین کرتی در هرات حکومت میراند که تیمور به هرات آمد. تمام استحکامات شهر هرات جز ارگ اختیارالدین را خراب نمودند و تعداد زیادی از اهالی صاحب نام مانند علما، فقیها را اجباراً به شهر سبز فرستاد.

۳- شاهرخ و سلطان حسین بایقرا.

۴- دولت شاهرخ به علت کفایت و کار فهمی شخصی وی و در باریانش یکی از درخشان ترین دوره‌های تاریخ افغانستان است.

فعالیت بیرونی صنف

با استفاده از منابع مثلاً تاریخ(هرات شهر آریا) کتاب درسی و...... میتواند مقاله تهیه کند.

معلومات اضافی

- شاهرخ پسر تیمور که درخراسان به سر می‌برد، پس از پدر به قدرت رسید. او پایتخت را از سمرقند به هرات منتقل کرد. شاهرخ اگر چه بر همهٔ متصرفات پدرش تسلط نداشت، اما در زمان او دگرگونی‌های قابل توجهی در سیاست حکومت تیموری به وجود آمد. او سیاست‌های جنگ طلبانه و توسعه جویانهٔ پدر را کنار گذاشت و به بر قراری آرامش و امنیت و توسعهٔعلم و فرهنگ توجه بیشتری نمود.

گوهرشاد، همسر شاهرخ که حامی سیاست‌های تازه بود دوشادوش شوهرش خدمات بزرگی انجام داد. چنانچه در زمان اوشان مصلای هرات، باغ زنانه و مدرسهٔ هرات ساخته شد وهمچنان بازسازی مسجد جامع هرات و مسجد گوهر شاد در مشهد و غیره از یاد گارهای آن هاست.

منابع برای معلومات بیشتر

- هرات شهر آریانا، دکتور فاروق انصاری،
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار،

تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.

پلان رهنمای تدریس درس(۱۳)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اقتصاد و فرهنگ در روزگار مغولان و تیموریان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با اقتصاد و فرهنگ روزگار مغولان و تیموریان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - با مهمترین پیامدهای حملات مغولان آگاهی پیدا نمایند؛ - با اقتصاد و فرهنگ دورهٔ تیمویان آشنا شوند؛ - اسامی علما و کارکردهای آن‌ها را بدانند؛ - اقتصاد و فرهنگ دوره‌های مغولان و تیموریان را بتوانند مقایسه نمایند؛ - قدرت تحلیل حوادث تاریخی را پیدا نمایند؛ - به کار کردهای علمی، علما و دانشمندان علاقه مند شوند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت های داخل صنف

وضعیت فرهنگی مغولان و تیموریان در متن ذکر شده، به آن موضوع رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- رفتار مغولان در برابر علما خشن بود. آنان هر جایی را که تصرف می‌کردند، تخریب می‌نمودند، اهالی را قتل عام می‌نمودند و علما، دانشمندان و اهل کسب و حرفه را به ماوراءالنهر منتقل می‌ساختند، بنا بر آن این دوره از لحاظ فرهنگی یک دورۀ تاریک بشمار میرود. اما بر خلاف تیمور، فرزندانش به خصوص در عصر شاهرخ میرزا و سلطان حسین بایقرا توجه زیادی به امور فرهنگی، هنری و معماری مبذول می‌گردید.

۲- مولانا جلال الدین محمد بلخی در بلخ زنده گی می‌کرد و به سبب حملۀ مغولان درحالیکه در ماوراءالنهر و خراسان پیروان زیادی داشت منطقه را ترک نمود.

۳- مصلای هرات و مسجد جامع گوهر شاد آغا(خانم) در مشهد و ......

۴- امیر علی شیر نوایی وزیر دانشمند سلطان حسین بایقرا بود.

۵- در زمان سلطان حسین بایقراء.

فعالیت خارج صنف

در بارۀ (مکتب هنری هرات) میتوان از کتاب درسی و کتاب «مکتب هنری هرات» تألیف عبدالکریم، استفاده کرد و یا از بزرگان کمک گرفت.

معلومات اضافی

گوهر شاد بیگم دختر امیر غیاث الدین ترخان(عنوان تر خان مرادف آغاجی مرادف حاجب) در سال ۷۸۰ هـ ق متولد و احتمالاً در سال ۷۹۵ هـ ق به همسری شاهرخ در آمده باشد.

گوهر شاد به روز گار پادشاهی همسرش همواره از احترام بسیار برخوردار بود، زیرا وی افزون بر احترامی کـه یـک ملکه از آن برخوردار بود، با بلند همتی و سخاوتمندی‌های خود آثار تاریخی ماندگاری که بنیاد گذارد، محبوبیـت و آوازۀ بسیار فراچنگ آورد، او به بنیاد چندین بنا همت گماشت که از مهمترین آن‌ها میتوان به مدرسه و خانقـاه در هرات و نیز مسجد در مشهد و غیره که همه گی به نام وی است اشاره کرد. گوهر شاد برای بنیـاد ایـن بناهـا، کاشی کاران، خوش نویسان، نقاشان، معماران و کنده کارانی کار آمد به استخدام گرفت و از دارایی‌هـای شخصـی خود مبالغی بسیار برای بنیاد این بناهای ماند گار مصرف کرد. گویندگوهرشاد شیفته شـعر و شـاعری نیـز بـود و نشست و بر خاست بازنان شاعر را بسیار دوست داشت. از ندیمه‌های بلند آوازۀ او مـی‌تـوان بـه مهـری هـروی، از شاعران قرن نهم هجری و همسر حکیم عبدالعزیز اشاره کرد.

منابع برای معلومات بیشتر

- دانشنامۀ ادب فارسی، ویژۀ ادب فارسی در افغانستان، گروهی از مؤلفان، چاپ تهران.
- هرات شهر آریانا، دکتور فاروق انصاری،
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار،

تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.

پلان رهنمای تدریس درس(١٤)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اوضاع افغانستان قبل از قیام قندهار	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با اوضاع افغانستان قبل از قیام قندهار	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - با اوضاع افغانستان قبل از قیام قندهار آشنا شوند؛ الف - در مورد به قدرت رسیدن شیبانی‌ها معلومات پیدا کنند؛ ب- در مورد استراخافی‌های ازبیک معلومات حاصل نمایند؛ - اوضاع افغانستان قبل از قیام قندهار را بتوانند تحلیل نمایند؛ - با تاریخ افغانستان علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایـــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

جواب سؤالات

۱- شیبانی که از اولادۀ محمد خان شیبانی(شیبک خان) فرزند ابوالخیر ازبیک از اعقاب مغولان و تاتـار هاست.

۲- مرکز شیبانی‌ها ماوراءالنهر بود و در ابتداء شیبانی‌ها موقتاً با تهدید بابر مواجه بود.

۳- در نزدیکی مرو، محمد شیبانی توسط قزلباشان صفوی ایران به قتل رسید.

۴- حملات شیبانی‌ها و استراخانی‌ها در حصص شمالی افغانستان ادامه داشت. آنان شمال کشـور مـا را از بدخشان تا میمنه در بادغیس و نیز هرات در غرب افغانستان را بارها مورد یورش و دست اندازی‌هـای خویش قرار دادند.

معلومات اضافی

منابع برای معلومات بیشتر

- هوتکی ها، عبدالرؤف بینوا
- فشردۀ تاریخ افغانستان، دکتور فارق انصاری
- انقراض سلسلۀ صفویه، لارنس لاکهارت
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار

تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی

پلان رهنمای تدریس درس(۱۵)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><td>عناوین مطالب</td><td colspan="2">شرح مطالب</td></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">بابریان و افغانستان</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">آشنایی شاگردان با سلسله بابریان</td></tr>
<tr><td>اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند:
- بابریان را بشناسند؛
- عوامل به قدرت رسیدن بابریان را بدانند؛
- وضعیت افغانستان را بتوانند در زمان بابریان تحلیل کنند؛
- به تاریخ کشور علاقه مند گردند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی</td></tr>
<tr><td>لوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...</td></tr>
<tr><td>شیوۀ ارزیابی</td><td>به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
- ادای سلام و احوال پرسی
- بررسی حاضری شاگردان؛
- مشاهده وضعیت صنف
- ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛
- آماده کردن لوازم تدریس
تولید انگیزه
- طرح سؤال ورودی
- نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.</td><td>۱۰دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت های میـــــانی و پایـــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

از اینکه ولایات غربی و شمال غربی افغانستان در اشغال صفوی‌های ایران بود، بابر توجه خـود را بـه جانـب هنـد معطوف ساخت زیرا زمینهٔ نفوذ آن در آن مناطق بیشتر بود.

جواب سؤالات

۱- بابر با جذب حدود سه هزار ناراضی از نیروهای خسرو شاه که مناطق شـمالی کشـور را تـا بدخشـان بـه حیطه تصرف خود داشت، توانست کابل را بدون جنگ و مقاومتی به تصرف آورد.

۲- همایون که پس از بابر به قدرت رسید با مخالفت برادران و نیز افغانها در هندوستان مواجه شد. همـایون از سپاه شیر شاه سوری در ناحیه قنوچ شکست خورد. چون برادرانش به او کمک نکردند مجبوراً به دربار طهماسب صفوی در ایران پناه برد.

۳- مناطق زیادی در افغانستان وجود داشت کـه موجـب در گیـری میـان بابریـان، صـفویها و اسـترا خـانی می‌گردید. اما مهمتر از همه کابل، بلخ و بدخشان بود.

۴- دلیلی که موجب شد تا بابر به جانب ولایات غربی و شمال غربی افغانستان لشکر کشی ننماید به گمـان اغلب مناطق متذکره از طرف صفوی‌ها اداره می‌شد و نسبت به بابر از قوت زیادتری برخوردار بودند.

فعالیت خارج صنف

با استفاده از مأخذی که در پایان درس تذکر داده شده، میتوان خاطرات بابر را یافت و نوشت.

معلومات اضافی: در عصر بابریان، هندوستان تقریباً در تحت یک ادارهٔ سیاسی قرار گرفت. در همـین اوقـات در ایران صفوی‌ها به اوج قدرت رسیده بودند و در ترکیه و ممالک غربی تا اقاصی افریقا حکومـت آل عثمـان عـروج کرد و در ماوراءالنهر دودمان شیبانی اقتدار حاصل کردند. که این چهار قدرت اسلامی از مجاری گنگا تا سـواحل ایتالیا در اروپا سواحل جبل الطارق حکم میراندند و روابط سیاسی، تجارتی ممالـک انگلسـتان، روسـیه، هالنـد، پرتگال و هسپانیه نیز با هند و ایران و ترکیه قایم شده بود. بنابرآن، تجارت هند با ماوراءالنهر و ایـران از راه‌هـای پشاور و کابل و بخارا یا قندهار و هرات و بخارا و مشهد ترقی کرد، اهل حرفه نیز از ماوراءالنهر، ایران و افغانستان به هند می‌آمدند و از آنجا به ممالک ذکر شده رفت و آمد داشتند. ازینرو موجب انکشاف صنعت، تجارت و علـوم می‌گردید، تاجران امتعهٔ نفیس و ادویه هندی را به افغانستان، ماوراءالنهر و ایران و ممالک زیر سلطه عثمانی‌هـا می‌بردند، و قوافل ثروتمند تجارتی همواره از کابل، قندهار و هرات می‌گذشتند.

پلان رهنمای تدریس درس(۱۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	صفوی‌ها و افغانستان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با صفوی‌ها در افغانستان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود تا به اهداف زیر برسند: - اصل و نسب صفوی‌ها را بدانند؛ - به چگونگی نفوذ صفوی‌ها در افغانستان معلومات پیدا کنند؛ - به تاریخ کشور علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت داخل صنف

با استفاده از متن میتوان نقاط مورد نظر را تشخیص کرد، به متن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- صفوی‌ها در اصل منسوب به شیخ صفی الدین اردبیلی اند.

اما بنیاد گذار حکومت سلسلهٔ صفوی در ایران شاه اسماعیل صفوی یکی از نواسه‌های شیخ صفی الدین اردبیلی می‌باشد که به کمک مریدان و حامیانش به جانب افغانستان لشکر کشی کرد.

۲- ازبکان شیبانی و بابریان اند.

۳- همایون گورکانی به کمک طهماسب صفوی به وسیلهٔ نیروهای جنگی قزلباشان به افغانستان برگشت، قندهار و کابل را گرفت.

۴- با فوت طهماسب، صفویان گرفتار بحران داخلی شدند و سپس کشور نیز دستخوش حملات و حرکات رقبای صفوی‌ها مانند ازبکها و گورکانی‌ها گردید. با رویکار آمدن عباس میرزا که ابتدا هرات را مرکز قرار داد و متعاقباً سراسر ایران را زیر فرمان خویش آورد. قندهار نیز ضمیمه قلمرو صفوی شد. از ین زمان به بعد سرنوشت قندهار همواره مورد اختلاف و منازعهٔ دو سلسله صفوی و کورکانی گردید.

معلومات اضافی

مطلب مهمی که در عصر صفویان قابل ذکر است. این است، که در این زمان روابط دولت صفوی و اروپائیان ایجاد شد. این روابط که تقویت بیشتر ایران در برابر عثمانیان که با اروپائیان درگیری داشتند منجر گردید، و از طرف دیگر ایران از سلاح‌های مدرن برخوردار شد. در این زمینه سفر برادران شرلی(رابرت و آنتونی) به دربار شاه عباس کبیر می‌باشد. این برادران هم در داخل ایران به تربیه و تجهیز سپاه نقش بازی نمودند و هم به ایران کمک کردند تا روابطش با کشورهای اروپایی بر قرار گردد.

پلان رهنمای تدریس درس(۱۷)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	قیام قندهار به رهبری حاجی میرویس نیکه	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با قیام قندهار به رهبری حاجی میرویس نیکه	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	از شاگردان انتظار میرود تا به اهداف زیر برسند: - زمینه‌های شکل گیری قیام قندهار را بدانند؛ - حاجی میرویس نیکه را بشناسند و نقش او را در قیام قندهار بفهمند؛ - جانشینان میرویس نیکه را بشناسند؛ - وضعیت قندهار را بتواند در هنگام تسلط صفوی‌ها تحلیل نمایند؛ - علاقه نسبت به آزادی خواهی و استقلال طلبی؛ - ایجاد علاقه نسبت به شخصیت‌های ملی کشور.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایــــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

اهمیت بُعد داخلی و خارجی قندهار در آن مقطع زمانی در متن درس تذکر داده شده به آن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- حاجی میرویس نیکه رهبر قیام قندهار پسر حاجی شاه علم خان یکی از بزرگان قوم هوتک بود و مادرش نازو انا دختر سلطان ملخی توخی است.

۲- به دلیل ازدواج میرویس نیکه با دختر جعفر خان سدوزایی بر اعتبار اجتماعی او بیشر افزود و هم چنان از اینکه شخص خوش اخلاق، فصیح زبان، مدبر و دلیری بود از مقام و منزلت خوبی در میان اهالی آن وقت قندهار برخودار گردید، ازین رو، از طرف دربار اصفهان بحیث کلانتر قندهار تعیین شد.

۳- حاجی میرویس نیکه با وجود اینکه از طرف دربار اصفهان به حیث کلانتر شهر قندهار تعیین شده بود هیچ گاهی از حمایت مردم دست نکشید و همواره از مظالم و ستم‌های گرگین به دربار اصفهان شکایت می‌نمود و اما میر عبدالعزیز برادرش که به قدرت رسید بر خلاف روش میرویس نیکه و بر خلاف تقاضای سران و بزرگان قوم با حکومت صفوی ایران از راه آشتی پیش آمد.

۴- با باز گشت حاجی میرویس نیکه از مکه به اصفهان روحیهٔ دربار اصفهان نیز بر خلاف گرگین تغییر نمود چونکه اخباری در مورد قصد پطر کبیر به الحاق ارمنستان و گرجستان به کشور روسیه انتشار یافت و گفته می‌شد که گرگین نیز اراده پیوستن به پطر کبیررا دارد، به این دلیل حاجی میرویس خان اجازه یافت تا از اصفهان به قندهار برگردد.

معلومات اضافی

حاجی میرویس نیکه به روایت پټه خزانه به تاریخ ۲۹ ذالقعدهٔ الحرام سال ۱۱۱۹ هـ قیام استقلال خواهی را به قتل گرگین به آخر رسانید. اما هر چند دربار صفوی کوشید تا با تهدیدها و حملات متواتر قدرت خود را در قندهار تحکیم بخشند، زیرا میرویس نیکه شخص فکور و دانشمند و دیپلومات بود او از اوضاع سیاسی همسایه

گان به خوبی آگاه بود. با وضعیت دربار صفوی آشنایی کامل داشت، راه و رسم حکومتداری را نکو میدانست. وی مدت(۸) سال با استقلال در لباس یکنفر بابای ریش سفید قوم (نیکه) حکمراند. مردم را راضی نگهداشت و در هر موقع به کمک شان رسید.

حاجی میرویس نیکه در پایان مجاهدات وطن خواهانهٔ خویش، شعله‌های خاموش سلطنت افغانی و عظمت ملی را از قندهار باز روشن کرد، و در گوش مردم درس فراموش شدهٔ استقلال و حریت را خواند و با نام نیکوی جاودان به تاریخ ۲۸ ذیحجه الحرام ۱۱۲۷هـ از جهان رفت و در غرب شهر قندهار در دهکدهٔ کوکران به خاک سپرده شد .

حرکت هوتکیان را باید آغاز دورهٔ جدید تاریخ افغانستان دانست، زیرا این حرکت و قیام وقتی صورت گرفت که کشور ما عملاً میان کشورهای همسایه تقسیم شده بود یعنی درکابل بابریان حکومت می‌کردند. از هرات تا قندهار به اشغال صفوی‌ها بود. قیام قندهار ادامه نهضت قبلی افغان‌ها مانند روشانی ها، **ختک**ها است که با استفاده از روحیهٔ آزادی طلبی مردم و روحیهٔ نفرتی که مردم ما در برابر گرگین پیدا نموده بودند توسط حاجی میرویس نیکه هوتکی به میان آمد.

نوت: در درس میر عبدالعزیز صفحهٔ ۷۱ کتاب درسی سنهٔ ۱۷۲۷ میلادی اشتباه بوده درست آن ۱۷۱۶م. میباشد.

منابع برای معلومات بیشتر

- **پټه** خزانه ، محمد هوتک
- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار
- هوتکی ها، عبدالروف بینوا
- فشرده تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری

پلان رهنمای تدریس درس(۱۸)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	تشکیل دولت هوتکی در ایران	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با تشکیل دولت هوتکی در ایران	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - در مورد تشکیل دولت هوتکی در ایران آشنا شوند؛ - به چگونگی جلوس شاه محمود هوتک بر تخت اصفهان معلومات حاصل کنند؛ - در مورد بر خوردو یا رفتار شاه اشرف هوتکی با ایرانیان آشنا شوند؛ - درگیری‌های شاه اشرف را با دولت‌های روس عثمانی بفهمند؛ - عوامل اضمحلال دولت هوتکی را در ایران بتواند فهرست نمایند؛ - به شخصیت‌ها و تاریخ کشور علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

با استفاده از متن درس میتوان به فعالیت‌های گروپی درصنف پرداخت. ابتدا باید مفهوم درک شود و سپس هر گروه فعالیت خویش را انجام دهند.

جواب سؤالات

۱- در ناحیه گلنا باد رخداد و سپاهیان افغانی شکست سختی به سر بازان ایرانی وارد کردند، قلعهٔ فرح آباد و ناحیهٔ جلفا را با غنایم زیاد به دست افغانها افتاد.

۲- شاه محمود ابتداء در ایران رویهٔ نیکی پیشه کرد، اما به دلایلی چون قتل یک هزار افغان در قزوین و حمله بالای کاروان مالی که از اصفهان عازم قندهار بود. در منطقه سیستان و هم از جانبی امپراتور روسیه(پطر کبیر) در صدد تعرض به ایران بر آمد و ترکان عثمانی نیز چند شهر مرزی را اشغال نمودند، تغییری در شیوهٔ حکومتی و رفتار شخصی شاه محمود هوتک به وجود آمد.

۳- در شهر کرد و با به قولی در بین اصفهان و یزد صورت گرفت و به ترکان شکست سختی وارد گردید.

۴- روس‌ها هم از سابق به فکر نفوذ به ایران بودند. ازین رو، قوای خود را داخل ایران کردند. در نتیجه جنگی که در ناحیهٔ رودسر در گرفت روسها شکست خوردند و روسها خواستار صلح شدند.

۵- سیدال خان ناصری سپه سالار شاه اشرف هوتکی وزبردست خان قوماندان سپاه محمود هوتک بود .

معلومات اضافی

عبدالعزیز برادر حاجی میرویس نیکه زمانی که به قدرت رسید. از اینکه از همت بلندی بر خوردار نبود جرگه ملی را دعوت کرد و به اعضای جرگه قبول اطاعت از صفویان را پیشنهاد کرد. جرگه ملی زیر بار این یوغ نرفت ولی عبد العزیز سفیری را به دربار صفوی فرستاد و به سه شرط اطاعت دربار صفوی را پذیرفت: اول معافی باج و خراجی که در عصر گرگین گرفته می‌شود، دوم نیامدن لشکر صفوی به قندهار، و سوم دوام شاهی در اخلاف و احفاد عبدالعزیز. هنگامیکه افغان‌ها ازین اوضاع اطلاع یافتند، چهل هزار نفر از بزرگان شان با محمود پسر بزرگ میرویس همدست شدند تا عبدالعزیز را به دار آخرت بفرستند.

شاه محمود مانند پدر همت بلند داشت و به توسعه قلمرو خود کوشید تا اینکه به مرکز صفوی حمله نمود و بعد از هشت ماه محاصره شاه حسین صفوی آخرین شاه صفوی تاج و تخت را به محمود سپرد. شاه محمود فاتح ایران در ایام اقتدار خود بعد از فتح اصفهان به ذریعه سپه سالاران بزرگ خود مانند سیدال خان ناصری، پیر محمد میانجی، محمد خان و عبدالله خان بلوچ لشکر کشی‌های بزرگی نمود.

منابع برای معلومات بیشتر

- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری

پلان رهنمای تدریس درس(۱۹)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اقتصاد و فرهنگ در دورۀ هوتکیان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با اقتصاد و فرهنگ در دورۀ هوتکیان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - وضع اقتصادی دورۀ هوتکیان را بدانند؛ - وضع فرهنگی دورۀ هوتکیان را بفهمند؛ - وضع اقتصادی دورۀ هوتکیان را بتوانند تحلیل نمایند؛ - وضع فرهنگی دورۀ هوتکیان را بتوانند تحلیل کنند؛ - به فرهنگ افغانی خویش علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت داخل صنف

اوضاع اقتصادی و فرهنگی هوتکیان در متن آمده است به آن عناوین رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- قندهار یک مرکز مهم تجارتی میان کشورهای ایران و هند بود.
۲- از جمله علمأ و شعرای دورهٔ هوتکیان میتوان از زینب هوتک ، شاه حسین هوتک، ملا زعفران، مدد خان غلجی داود هوتک ، و غیره نام برد.
۳- شاه حسین هوتک علما و شعرا را حمایت می‌کرد در زمان او در قصر نارنج قندهار کتابخانه یی ایجاد کرد و هر هفته یکبار علما و شعرا گرد هم می‌آمدند و هم زمانی او (شاه حسین هوتک) ریدی خان شاعر زبان پشتو را که داستان جنگ‌های محمود هوتک را به نظم آورده بود مورد انعام قرار داد.
۴- کتابخانه قصر نارنج توسط شاه حسین هوتک ایجاد گردید.

معلومات اضافی

دورهٔ سی ساله حکومتداری هوتکیان در تاریخ افغانستان از حیث نهضت داخلی و احساس استقلال طلبی خیلی مهم است. زیرا در این وقت اساس حکومت ملی در داخل قندهار گذاشته شد که بعدها احمد شاه بابا بر همان شالوده بنای سلطنت افغانی را ریخت. خود حاجی میرویس نیکه شخصیتی بودکه در آغوش علم و تربیهٔ افغانی پرورده شده بود، مادرش نازو آنا دختر سلطان ملخی زنی علم دوست و شاعر بود که پته خزانه اشعار او و زینب دختر حاجی میرویس نیکه را نقل کرده است.

افزون بر این، در دورهٔ هوتکیان اشخاصی ادیب صاحب قلم و شمشیر مانند سیدال خان ناصری ، بهادر خان، پیر محمد خان، و داود خان که هم سپه سالاران هوتکیان و هم علما و شعرای وقت بودند می‌زیستند. درین عصر کتاب پته خزانه به قلم محمد هوتک منشی در بار شاه حسین هوتک در شرح احوال شعرای قدیم و معاصر پشتو نوشته شد.

منابع برای معلومات بیشتر

- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار
- فشردهٔ تاریخ افغانستان، دکتور فاروق انصاری

پلان رهنمای تدریس درس(۲۰)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	شاهان افغانی در هند	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با شاهان افغانی در هند.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	توقع میرود تا شاگردان به اهداف ذیل برسند؛ - چگونگی به قدرت رسیدن افغانها را در هند بدانند؛ - شاهان قطبیه را در هند بشناسند؛ - با سلطنت شمس الدین التمش در هند آشنا شوند؛ - سلطان رضیه را بشاسند؛ - چگونگی به قدرت رسیدن افغان هار را در هند بتوانند تحلیل و بررسی نمایند؛ - کارکردهای سلطان رضیه را بتوانند تحلیل و بررسی کنند؛ - با تاریخ کشور و شخصیت‌های تاریخی کشور علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بــه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت داخل صنف

دوران سلطنت سلطان رضیه، سلطان قطب الدین ایبـک، سـلطان شـمس الـدین الـتمش، و سـلطان ناصـرالدین محمود در متن، زیر عناوین جداگانه تشریح شده به آن‌ها رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- چگونگی انتشار اسلام در مقدمه توضیح داده شده به آن رجوع شود.
۲- خاندان‌های افغانی که درهند به قدرت رسیدند عبارتند از: شاهان قطبه، خلجی شاهان، تعلـق شـاهان خضر خانیان، لودیان و موریان.

فعالیت خارج صنف

با استفاده متنی که زیر عنوان سلطان رضیه آمده میتوان به ارتباط ویژه گی‌های حکومتـداری اش مطلبـی نوشت. چنانچه در متن آمده که سلطان رضیه اولین زن افغـانی اسـت کـه در هنـد مدبرانـه از گیـرودار و آشفته گی داخلی هند بدر آمد و تنظیم امنیت را در قلمروش تأمین کرد.

معلومات اضافی

منابع برای معلومات بیشتر

- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار

پلان رهنمای تدریس درس(۲۱)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	لودی‌ها و سوری‌ها	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با لودی‌ها و سوری ها	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	توقع میرود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - در بارۀ لودی‌ها معلومات حاصل کنند؛ - در بارۀ سوری‌ها معلومات کسب نمایند؛ - چگونگی به قدرت رسیدن لودی‌ها را بتوانند، تحلیل کنند؛ - چگونگی به قدرت رسیدن سوری‌ها را بتوانند، تحلیل نمایند؛ - به تاریخ کشور و شخصیت‌های تاریخی کشور علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

کارد کردهای سلاطین افغانی چون سلطان بهلول لودی اعلحضرت شیر شاه سوری، سلیم شاه سوری و محمد شاه عدلی در متن تشریح شده، به متن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- دلایل حمله دوبارۀ همایون به هند، اختلاف میان امرای شیر شاه سوری بعد از مرگ شیر شاه سوری و ....بود.

۲- شیرخان در برابر مغول‌ها در هند مخالفت می‌کرد، او بنگال را تصرف کرد سپس در ناحیه بهادر و بنگال همایون مغول شکست خورد و جانب قندهار و از آنجا به ایران رفت.به این ترتیب شیر شاه سوری به قدرت رسید. دلیلی که او را شیر شاه می‌گویند این است که وی بر اثر شجاعتی که در شکار شیر از خود نشان داد لقب «شیر خان» یافت.

۳- دلایل اضمحلال سوری در هند پس از شیر شاه سوری اختلافات میان امرای شیر شاه سوری بود که هر یک به نام‌های سلطان سکندر و سلطان ابراهیم در گوشه و کنار اعلام سلطت کردند و ....

معلومات اضافی

زمانی که همایون پسر بابر از هند به ایران گریخت شیرخان حکمران مطلق شمال هند بود و مدت پنج سال به نام «شیر شاه سوری» سلطنت کرد. حتی در همین دوران کوتاه نشان داد که مردی لایق بود، او در تشکیلات لیاقت فراوان داشت و حکومت بسیار فعال و مؤثری به وجود آورد.

شیر شاه سوری در میان جنگها و گرفتار یهای بسیارش یک سیستم جدید مالیات اراضی برای زمینداران تعیین و بر قرار کرد. او مردی جدی و سختگیر بود اما از تمام افغانهای که در هند حکومت کرده اند و حتی بسیاری از حکمرانان دیگر هند بهتر بود.

شیر شاه سوری همه کاره بود و تمام کارها به خود او بسته گی داشت، با مرگش تمامی سازمان حکومتش از هم پاشید.

برای معلومات بیشتر مراجعه شود

- نگاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو
- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار

پلان رهنمای تدریس درس(۲۲)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	ایران در قرون وسطی.	
هدف کلی	شاگردان به تاریخ قرون وسطی ایران آشنا گردند.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار می‌رود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - در بارۀ علویان طبرستان معلومات کسب کنند. - به قدرت رسیدن زیاریان را بدانند. - در بارۀ آل بویه معلومات حاصل نمایند. - چگونگی به قدرت رسیدن علویان طبرستان را بتوانند تحلیل نمایند. - چگونگی به قدرت رسیدن زیاریان را تشریح و خلاصه کرده بتوانند. - چگونگی به قدرت رسیدن آل بویه را بتوانند تحلیل کنند. - به کارهای نیک و شایسته علاقه مند گردند و از کارهای زشت پرهیز نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت داخل صنف

- فعالیت‌های داخل صنف تأسیس حکومت علویان طبرستان و چگونگی به قدرت رسیدن حکومت زیاریان و هم چنان چگونگی تأسیس حکومت آل بویه در متن درس تشریح شده به آن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- خاندان علوی طبرستان ایران وا بسته به سیّدهای هاشمی اند که تحت رهبری سید حسن پسر زید حکومت مستقلی را در ناحیۀ طبرستان ایران تأسیس کردند..... معروف ترین پادشاه سلسلۀ علویان در ایران حسن پسر علی ملقب به ناصر کبیر بود...

۲- پس از حسن بن علی ملقب به ناصر کبیر حکومت به دامادش حسن بن قاسم رسید. در زمان او نظم و اداره حکومت از هم پاشید و زیاریان به قدرت دست یافتند.

۳- حکومت زیاریان به وسیله سردار نظامی علویان مرد آویچ پسر زیار تأسیس شد او ابتدا طبرستان را مرکز خود قرار داد و سپس شهرهای گرگان، اصفهان را ضمیمه قلمرو خویش ساخت.....

۴- آل بویه که منسوب به شخصی به نام ابو شجاع می‌باشند که او با مرد آویچ همکاری داشت، آنها پس از ضعف عباسیان استقلال خود را از زیاریان اعلام داشتند....

۵- آل بویه سر انجام توسط غزنویان وسلاجقه از پا در آمد.

معلومات اضافی

چارت زیر میتواند طرز خلاصه سازی و جمع بندی دروس را ارائه بدارد.

اواسط قرن سوم هجری	علویان طبرستان	ناصر کبیر	استقلال طبرستان
قرن چهارم هجری	آل زیار	مرد آویچ	تأسیس سلسلهٔ آل زیار
		وشمگیر	حکومت درگرگان
	آل بویه	علی	تأسیس سلسلهٔ آل بویه
		حسن	حکومت در اصفهان، ری و همدان
		احمد	فتح بغداد
		عضدالدوله	اوج قدرت
اواخر قرن پنجم هجری	حمله غزنویان و سلجوقیان و	اضمحلال	

منابع برای معلومات بیشتر

- ایران بعد از اسلام، دکتر عبدالحسین زرین کوب.
- تاریخ اجتماعی ایران از آغاز تا مشروطیت، دکتر غزت الله نوذری.
- آشنایی با تاریخ ایران، دکتر عبدالحسین زرین کوب.

پلان رهنمای تدریس درس(۲۳)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	ایران در قرون جدید	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با ایران در قرون جدید.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - با سلسله های الف- صفویه؛ ب- افشاریه؛ ج- و زندیه ، آشنا شوند. - چگونگی تأسیس و اضمحلال صفویه را بتوانند تحلیل کنند؛ - چگونگی تأسیس و اضمحلال افشاریه را بتوانند تحلیل نمایند؛ - چگونگی تأسیس و اضمحلال زندیه را بتوانند تحلیل و ارزیابی کنند؛ - با مطالعه تاریخ علاقه پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	تقرری، تحریری، مشاهده یی .	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایـانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمـان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت داخل صنف

در مورد سلسله‌های صفوی، افشاری و زندی ، زیر عناوین فرعی معلومات ارائه شده، به آن‌ها رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- حکومت صفوی در آغاز قرون جدید(۹۰۶ق / ۱۵۰۱ م) بوسیلهٔ شاه اسماعیل صفوی تشکیل گردید اما مشهورترین پادشاه این سلسله شاه عباس اول بود......

۲- به دلیل خصومت اروپائیان با امپراتوری عثمانی، روابط ایران و اروپائیان در روزگار صفویان به صورت تازهٔ در آمد.....

۳- نادر افشار که اصلاً از قبیله ترکمن‌ها بود توانست بار دیگر ایرانیان را به دور خود جمع کند...

۴- نادر افشار بعد از تحکیم قدرت مرکزی در صدد بیرون راندن بیگانه گان مانند روس‌ها و عثمانی‌ها از سر زمین ایران شد و سپس به هند لشکر کشید و غنایم بی شماری به شمول تخت طاووس و الماس کوه نور را از هند به ایران آورد.....

۵- بعد از مرگ نادر حکومت افشاری رو به ضعف نهاد و جنگ‌های داخلی سر از نو آغاز شد. کریم خان زند در این زمان قدرت زیادی به دست آورد و سر انجام از رقبا پیشی گرفت و بنام وکیل الرعایا قدرت را به دست گرفت......

فعالیت‌های بیرون از صنف

اوضاع ایران در قرن جدید در متن درس تشریح شده، با استفاده از آن‌ها میتوان فعالیت خارج صنف را تهیه کرد.

معلومات اضافی

کریم خان زند از طائفهٔ زند بود. در طی ۳ یا ۴ سال که از قتل نادر می‌گذشت توانست در قسمت‌های عمدهٔ ایران حکومت تازهٔ را به وجود آورد. وی از حدود سال(۱۱۶۳تا ۱۱۹۳ م) یعنی ۳۰ سال بر قسمت عمده یی از ایران حکومت کرد. او همانند حاجی میرویس نیکه در افغانستان، در تمام زمانی که به قدرت بود به عنوان وکیل

الرعایا فرمانروایی کرد. این عنوان در تاریخ ایران خیلی اهمیت دارد زیرا کریم خان زنـد بـود کـه بـرای آسـایش رعایای خویش از هیچ کوششی مضایقه نداشت.

او همیشه می‌گفت من شاه نیستم وکیل الرعایا هستم. مهمترین واقعهٔ که در زمان او رخداد گرفتن بصره بود که برادرش صادق خان زند را آنجا گماشت. بعد از کریم خان زند مثل دوران بعد از نـادر قلمـروش بـین فرزنـدان و برادر زاده گانش موضوع اختلافات طولانی شد. عاقبت آخرین فـرد ایـن خـانواده کـه نـوادهٔ صـادق خـان بـود و لطفعلی خان نام داشت با یک مدعی جسور به نام آقا محمد خان قاجار به مبارزات طولانی پرداخـت آقـا محمـد خان قاجار سر انجام توانست حکومت زند را از بین ببرد و ایران را تحت لوای حکومت قاجـار دوبـاره یکپارچـه و متحد کند.

برای معلومات بیشتر مراجعه شود

- آشنایی با تاریخ ایران، دکتر عبد الحسین زرین کوب.
- تاریخ اجتماعی ایران از آغاز تا مشروطیت، دکتر عزت الله نوذری.

پلان رهنمای تدریس درس(۲٤)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	هند در قرون وسطی	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با کشور هند در قرون وسطی	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود تا شاگردان به اهداف ذیل برسند: - مختصراً به تاریخ قرون وسطی هند آشنا شوند؛ - حوادث و رویدادهای مهمی که در قرون وسطی در هند رخ داده، تشخیص و تحلیل کرده بتوانند؛ - به مطالعۀ تاریخ علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایـــــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

سلسله گوپتاها و تشکیل حکومت‌های محلی در هنـد و نیـز در مـورد ورود و انتشـار اسـلام در هنـد بـه وسـیله غزنویان و غوریان در متن توضیح گردیده رجوع شود به متن.

جواب سؤالات

۱- سلسله گوپتاها تا سال (۵۵۰م) در شمال هند به حکومت خویش ادامه دادند در این زمـان بـه علـم بـه خصوص ریاضی توجه صورت گرفت و اما در زمان غزنویان و غوریان دین مقـدس اسـلام درهنـد انتشـار یافت......

۲- مسلمانان برای نخستین بار در سال (۷۱۱م) تا کناره دریای سند رسیدند از قرن هشتم میلادی به بعـد تا قرن یازدهم میلادی، هند غربی با جهان اسلام روابط نیکی بر قرار ساخت.....

۳- از سال (۹۹۸- ۱۰۳۰ م) اسلام ابتداء به وسیله غزنویان و سپس بوسیله غوریان در هند رایج گردید.......

۴- بعد از سلطان شهاب الدین محمد غوری بن سام زمینهٔ به قدرت رسـیدن قطـب الـدین ایبـک در هنـد فراهم گردید.......

فعالیت‌های بیرون از صنف

در بارهٔ حمکروایی غزنویان و غوریان در متن توضیحات داده شده با مراجعه به متن میتوان مطلب را تهیه نمود.

معلومات اضافی

جامعهٔ هند در قرون وسطی مانند زمان‌های پیش از آن نبود که حکومت مطلقهٔ فردی برای پادشاه وجود داشت، زیرا در هند تشکیلات قابل توجه دیگری هم بود مانند شورای دولتی که طرف مشورت پادشاه قرار مـی‌گرفـت و نیز مامورین عالیرتبهٔ رسمی بودند که به امور اجتماعی و پارک‌ها و جنگل‌های عمومی رسـیده گـی مـی‌کردنـد. همچنین در هند آن زمان پل ها، وسایل عمومی برای عبور از دریاها، کاروانسرا ها، مسافر خانه هـا، جـاده‌هـای عمومی و آنچه برای یک شهر یا قریه اهمیت مخصوص دارند مانند مجـاری فاضـل آب و کثافـات وجـود داشـته است.

شوراهای منتخب(پنچایات) تمام امور قریه‌ها را زیر نظر خود داشت و مأموران و نماینده گان پادشاه با اعضای شوراهای پنچایات با احترام فراوان رفتار می‌کردند.......

تقسیم و توزیع زمین و جمع آوری مالیات به عهدهٔ (پنچایات)ها بود که مالیات را از جانب قریه به دولت می‌پرداختند. چنین به نظر می‌رسد که یک پنچایات بزرگ یا (مهاسابها) (مجمع بزرگ) وجود داشت که بر تمام پنچایات‌ها نظارت داشت و هر وقت لازم بود در کار آنها مداخلاتی می‌کرد این پنچایات‌ها برای خود قدرت‌های قانونی داشتند و می‌توانستند در موارد اختلافات میان مردم به محاکمه و قضاوت هم بپردازند.

برای معلومات بیشتر مراجعه شود

۱- نگاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو، جلد (۱).
۲- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبدالحی حبیبی.
۳- تاریخ قرون وسطی، کاسمینسکی.

پلان رهنمای تدریس درس(۲۵)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	هند در قرون جدید	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با کشور هند در قرون جدید	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - با بابری‌ها (گورکانی ها) آشنا شوند؛ - جانشینان بابر را بشناسند؛ (جلال الدین اکبر، جهانگیر، شاه جهان و اورنگ زیب) - چگونگی تأسیس دولت بابری را در هند بتوانند تحلیل نمایند؛ - جانشینان بابر را بتوانند با هم مقایسه کنند؛ - (جلال الدین اکبر را با جهانگیر و شاه جهان را با اورنگ زیب)؛ - به مطالعهٔ تاریخ علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- در بارۀ تأسیس با بریان هند و حکومت‌های همایون، جلال الدین اکبر حکومت جانگیر، شاه جهان و اورنگ زیب تحت عناوین جداگانه بحث شده است.

جواب سؤالات

ممکن شاگردان جوابات مختلف بدهند، معلم به سوالات از شاگردان مختلف ادامه دهد تا جواب درست مشخص شود باآنهم جواب درست اینهاست.

۱- ظهیرالدین محمد بابر نسب اش به تیمور و تیمور نیز از انساب مغولان است.
۲- بابر بعد از ۴ سال سلطنت در سن ۴۹ سالگی در هند فوت کرد و بنابر وصیت اش در باغ بابر کابل دفن گردید.

متباقی سؤالات در متن موجود است، لطفاً به متن مراجعه شود.

فعالیت‌های بیرون از صنف

شاگردان با مطالعۀ دقیق متن می توانند فهرست سلسلۀ بابری را در هند ترتیب نمایند.

معلومات اضافی

برای معلومات بیشتر رجوع کنید به

۱- نگاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو،
۲- حیات افغانی، محمد حیات خان
۳- کلیات تاریخ، اسماعیل دولت شاهی
۴- تاریخ تفکر اسلامی در هند، عزیز احمد
۵- تاریخ هند، دولافوز، ترجمه فخر داعی گیلانی

پلان رهنمای تدریس درس(۲۶)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	علم، فرهنگ و هنر در دورهٔ بابری‌های هند.	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با علم، فرهنگ و هنر دورهٔ بابریان هند.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار برده می‌شود تا شاگردان به اهداف زیر برسند: - در مورد علم، فرهنگ و هنر هند در زمان بابریان معلومات حاصل نمایند؛ - بتوانند عوامل رشد و گسترش علم، فرهنگ و هنر هند را در زمان بابریان تحلیل کنند؛ - به علم، فرهنگ و هنر علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایــــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بــه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

علم و فرهنگ و هنر در متن تشریح شده، به متن مراجعه کنید.

جواب سؤالات

۱- بابر و اکبر هر دو از علاقه مندان جدی فرهنگ بودند و شخص بابر به زبان دری نیز شعر می‌سرود و......

۲- ساتی یعنی خود سوزی زنان بعد از مرگ شوهران شان؛

۳- استاد بهزاد بهترین نقاش بود که در زمان سلطان حسین بایقراء می‌زیست؛

۴- الف- فقیر الله ؛

۵- در مورد بنای تاریخی تاج محل معلومات در متن آمده لطفاً به متن مراجعه نمایند.

فعالیت بیرون از صنف

در بارهٔ آثار ارزشمند و تاریخی بابریان در متن معلومات ارائه شده، با استفاده از متن میتوان مطلبی را نوشت.

معلومات اضافی

برای ازدیاد معلومات بیشتر، میتوان به منابع زیر مراجعه کرد

۱- نگاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو

۲- تاریخ مختصر افغانستان، پوهاند عبد الحی حبیبی

۳- تاریخ قرون وسطی، کاسمنیسکی

۴- حیات افغانی، محمد حیات خان

۵- تاریخ تفکر اسلامی در هند، عزیز احمد

۶- کلیات تاریخ، اسماعیل دولت شاهی

۷- تاریخ هند، دولافوز، ترجمه فخر داعی گیلانی

پلان رهنمای تدریس درس(۲۷)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	چین در قرون وسطی	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با چگونگی و انگیزه‌های وحدت و عظمت چین در قرون وسطی.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل رسند: - به وحدت چین در قرون وسطی که چگونه به وجود آمد، آشنا شوند؛ - به قیام دهقانان چین، در قرن نهم میلادی آشنا شوند؛ - استیلای مغول‌ها را در چین بدانند؛ - دلایل وحدت چین را در قرون وسطی بتوانند تحلیل کنند؛ - عوامل به وجود آمدن قیام دهقانان چین را در قرن نهم میلادی فهرست کرده بتوانند؛ - به مطالعهٔ تاریخ علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- در بارهٔ وحدت چین، تشکیل امپراتوری تانگ و قیام دهقانان زیر عنوان‌های جداگانه تشریح شده، به متن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- شرایط چین پیش از آغاز قرون وسطی همانند شرایط و زمینه‌های بود که باعث تغییر جهان باستان به قرون وسطی گردید(تسلط نظام سرواژ).

۲- در سال(۶۱۸ م) ، امپراتوری تانگ به وسیلهٔ یکی از سرداران جنگی چین به نام کائوتسو به میان آمد و...

۳- بعد از یک سلسله جنگ‌های .... در سال ۶۱۸م وارد پایتخت چانگان گردید.

۴- زیر عنوان استیلای مغول‌ها در چین، سوال، جواب گفته شده به آن رجوع شود.

۵- در متن توضیح شده، به آن رجوع گردد.

۶- به بیشتر بدانید توضیح شده.

فعالیت‌های خارج صنف

با مطالعه متن میتوان مطلب را تهیه کرد.

معلومات اضافی

کشور باستانی چین در قدیم دارای تمدن عالی و درخشان بود، چنانچه مردم چین قبل از اروپائیان به ساختن سوزن، توپ، ظروف چینی، کاغذ و هنر چاپ آگاهی داشتند و در صنایع ظروف برنجی و لباس ابریشمی مهارت زیاد داشتند. چین از قرن ۱۴- ۱۵ میلادی به اوج تمدن و ترقی رسید اما در سدهٔ نزدهم تضعیف گردید.

برای ازدیاد معلومات بیشتر، میتوان به منابع زیر مراجعه کرد

۱- کلیات تاریخ، اسماعیل دولت شاهی

۲- افغانستان و جهان(کشورهای آسیا و افریقا) ، مرکز مطالعات استراتیژیک و زارت امور خارجه.

۳- تاریخ قرون وسطی، کاسمنیسکی

پلان رهنمای تدریس درس(۲۸)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	چین در قرون جدید	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با چگونگی و انگیزه‌های وحدت و عظمت چین در قرون جدید.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف زیر رسند: - اوضاع چین را در قرون جدید بدانند، - اوضاع چین را بتوانند در قرون جدید تحلیل کنند، - به مطالعه تاریخ علاقه مند گردند، - به حسن همجواری باور پیدا کنند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بــه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

- به ارتباط آمدن اروپائیان به چین و چگونگی روابط تجارتی و پیروزی منچوها بر چین در متن توضیح شده، به متن رجوع کنید.

جواب سؤالات

۱- به وسیلهٔ قبایل صحرا نشین منچوریا.
۲- اشراف منچو با دهقانان با خشونت وبی رحمی رفتار می‌کردند.
۳- اروپائیان تجار چین را فریب می‌دادند به مردم چین اهانت می‌کردند و به مامورین چین رشوت می‌دادند تا اروپائیان را تعقیب نکنند.
۴- اروپائیان، سه قرن.
۵- جنگ تریاک در متن توضیح شده، به آن رجوع کنید.

معلومات اضافی

در قرن نزدهم نفوذ اروپائیان با آن که چینی‌ها از عادات و رفتارهای اروپائیان نفرت داشتند و از هر چیز وارد شدهٔ جدید به کشور شان هراس داشتند؛ گسترش یافت.

پس از آنکه چینی‌ها ۲۰ هزار صندوق تریاک تاجران اروپائی را در بندر کانتون به در یا انداختند، زمینهٔ تجاوز اروپائیان به کشور شان فراهم شد و جنگ سال ۱۸۴۰ انگلیس و چین باعث گردید که چینی‌ها از در صلح پیش آمدند و بندر هانکانگ را در اختیار انگلیسها بگذارند، همین گونه، امریکا، فرانسه نیز یک رشته امتیازات به دست آوردند.

برای ازدیاد معلومات بیشتر، میتوان به منابع زیر مراجعه کرد

۱- کلیات تاریخ، اسماعیل دولت شاهی
۲- افغانستان و جهان(کشورهای آسیا و افریقا) ، مرکز مطالعات استراتیژیک و زارت امور خارجه.

پلان رهنمای تدریس درس(۲۹)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اوضاع اقتصادی، فرهنگی و هنری چین در قرون وسطی و جدید	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با اوضاع اقتصادی، فرهنگی و هنری چین در قرون و سطی و جدید	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف زیر برسند: ۱- وضعیت اقتصادی چین را در قرون وسطی و جدید بدانند؛ ۲- وضعیت فرهنگی چین را در قرون وسطی و جدید بدانند؛ ۳- وضعیت هنری چین را در قرون وسطی و جدید به فهمند؛ ۴- اوضاع اقتصادی، فرهنگی و هنری چین را بتوانند در قرون وسطی و جدید تحلیل کنند، ۵- به علم، فرهنگ و هنر علاقه پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

اوضاع اقتصادی، فرهنگی و هنری چین در قرون وسطی و جدید زیر عناوین فرعی توضیح شده است، بـه آنهـا رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- چینی‌ها با کشورهای همسایه و آسیای میانه تجارت وسیعی آغاز کردند........
۲- قدیمی ترین روزنامه چین« پیام پایتخت» بود که در آن فرامین امپراتور و اخبار سیاسی مهم کشور نشـر می‌شد.
معروف ترین شعرای چین در آن زمان عبارت بود از: لی پو وتوفو بودند.
۳- به ارتباط تیاتر و موسیقی چین زیر عنوان« اوضاع هنری» می‌توان معلومات به دست آورد.
۴- امپراتوران .... توسعه......

فعالیت خارج صنف

نکات مهم در وقت توضیح درس بر روی تخته نوشته شده است.

معلومات اضافی

برای ازدیاد معلومات بیشتر، میتوان به منابع زیر مراجعه کرد

۱- کلیات تاریخ، اسماعیل دولت شاهی
۲- افغانستان و جهان (کشورهای آسیا و افریقا)، مرکز مطالعات استراتیژیک وزارت امور خارجه
۳- تاریخ جهان نو، رابرترت روز ولت پالمر

پلان رهنمای تدریس درس(۳۰)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	اروپا در قرون وسطی	
هدف کلی	مطالعهٔ چگونگی اوضاع اجتماعی و سیاسی قارهٔ اروپا در قرون وسطی	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف زیر برسند: - اوضاع اجتماعی قارهٔ اروپا را در قرون وسطی بدانند؛ - اوضاع سیاسی قارهٔ اروپا را در قرون وسطی به فهمند؛ - اوضاع اجتماعی قارهٔ اروپا را در قرون وسطی بتوانند تحلیل نمایند؛ - اوضاع سیاسی قارهٔ اروپا را در قرون وسطی بتوانند تحلیل کنند؛ - به آموزش تاریخ رغبت بیشتر پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت‌های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

تعریف فیودالیزم، مفهوم سلسله مراتب، سلسله مراتب فیودالیزم و مفهوم قرون وسطی در متن درس تشریح شده به آن مراجعه شود.

جواب سؤالات

۱- فیودال‌ها اختیار رعیت و ملک خویش را داشتند و امور قضاوت را نیز در منطقهٔ خود مستقلانه به پیش می‌بردند، فیودال جنگجویانی در اختیار خود داشتند، در وقت ضرورت با مخالفین می‌جنگیدند، فیودال‌ها تابع شاه بودند و شاه توسط فیودال‌ها انتخاب می‌شد و....

۲- شوالیه‌ها نجیب زاده گان جنگجو بودند و رعایا زیر دست آنها بود و سرف‌ها رعیت وابسته به زمین بودند و حق ترک کردن مزرعه را نداشتند و....

۳- آموختن علم در اروپایی آن زمان زبان لاتین، فلسفه، منطق، ریاضیات و نجوم بود به علوم ساینسی توجه نداشتند و زمینه آموختن علم به طبقات بالایی جامعه فراهم بود و طبقات پایین از تحصیل محروم بودند و...

فعالیت بیرون صنف

منشأ اقوامی که در قرون و سطی به اروپا آمدند در متن درس تشریح شده از آن استفاده شود.

معلومات اضافی

در بحث مسایل مذهبی باید متذکر شد که قرون وسطی را عصر ایمان می‌نامند به این مفهوم که در همین دوره بعد از ظهور حضرت عیسی(ع) مردم بیشتر به مسایل مذهبی و دینی شان اتکا داشتند و به مسایل دنیوی علاقه مند نبودند. کلیسا قدرت مطلقه این زمان است و مذهب بر تمامی عرصه‌های زنده گی مردم اروپا تسلط کامل داشت.

منابع و مأخذ

۱- تاریخ قرون وسطی از پروفیسور کاسمنیسکی
۲- کلیات تاریخ، اسماعیل دولتشاهی
۳- عصر ایمان تاریخ تمدن ویل دورانت از ویل دورانت

پلان رهنمای تدریس درس(۳۱)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

<table>
<tr><td>عناوین مطالب</td><td colspan="2">شرح مطالب</td></tr>
<tr><td>موضوع درس</td><td colspan="2">جنگ‌های صلیبی</td></tr>
<tr><td>هدف کلی</td><td colspan="2">درک چگونگی عوامل آغاز جنگهای صلیبی و نتایج آن</td></tr>
<tr><td>اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی</td><td colspan="2">انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند:
- جنگهای صلیبی چگونه آغاز شد؛
۱- انتظار حضرت عیسی (ع)
۲- افزایش جمعیت و بروز مشکلات اجتماعی در اروپا
۳- پیشروی مسیحیان در اندلس
- نتایج جنگ‌های صلیبی؛
- عوامل جنگهای صلیبی را بتوانند تحلیل کنند؛
- به مطالعهٔ تاریخ جهان رغبت بیشتر پیدا نمایند.</td></tr>
<tr><td>روش‌های تدریس</td><td colspan="2">روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی</td></tr>
<tr><td>لوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...</td></tr>
<tr><td>شیوهٔ ارزیابی</td><td>به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه</td><td>فعالیت‌های مقدماتی
- ادای سلام و احوال پرسی
- بررسی حاضری شاگردان؛
- مشاهده وضعیت صنف
- ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛
- آماده کردن لوازم تدریس
تولید انگیزه
- طرح سؤال ورودی
- نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.</td><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

مطالب در متن درس تشریح شده به آن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- کمبود زمین و افزایش جمعیت عامل عمدهٔ بروز جنگهای صلیبی بود که در متن درس مفصل تشریح شده، رجوع شود به آن.

۲- شکست صلیبی‌ها در جنگ دوم صلیبی سبب شد تا پاپ پادشاهان انگلیستان، فرانسه و آلمان را به جنگ بکشاند، آنها عازم فرانسه شدند و جنگ سوم صلیبی شکل گرفت و ...

۳- زمانی که صلیبی‌ها به قسطنطنیه رسیدند به تاراج مردم ترجیح دادند تا جنگ با مسلمانان و ...

۴- در بحث نتایج جنگهای صلیبی تذکر رفته است. به آن مراجعه شود.

فعالیت بیرون صنف

از عنوان جنگ‌های صلیبی می‌توان استفاده کرد.

معلومات اضافی

علت اصلی جنگ‌های صلیبی طمع عیسویان مغرب زمین به ثروت مشرق زمین بود. همچنین آنها بارها از برپایی جنگ‌های صلیبی به دنبال افزایش قدرت و نفوذ خود بودند و می‌خواستند رعایا و مردم گناهکار را با این جنگ‌ها به دنبال خود بکشند. افراد ماجرا جو و فقیر هم به فکر غارت بودند و شوالیه ها، جنگجویان و شاهان محلی هم که در پی کسب شهرت و افتخار بودند دست به جنگهای صلیبی می‌زدند.

منابع و مأخذ

۱- کلیات تاریخ اثر اسماعیل دولتشاهی
۲- تمدن مغرب زمین اثر اشپیل فوگل ترجمه محمد حسین آریا

پلان رهنمای تدریس درس(۳۲)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	رنسانس در اروپا	
هدف کلی	شاگردان مفهوم رنسانس را در اروپا بدانند	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - مفهوم رنسانس، افزایش قدرت پادشاهان، تحولات سیاسی و شکل گیری حکومت‌های مرکزی ، رنسانس علمی و فرهنگی در اورپا، تحول در دانش جغرافیایی بشر، رشد در یانوردی و اغاز اکتشافات، و چگونه پرتگالی‌ها راه بحری به مشرق زمین را کشف نمودند؟، چگونه قارهٔ امریکا کشف شد؟، استعمارگری پرتگالی‌ها و هسپانوی‌ها را بصورت کوتاه بدانند. - موضوعات و مطالب فوق را بتوانند تحلیل کنند. - به مطالعه تاریخ جهان بیشتر علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

همۀ مطالب در متن درس آمده است، به آن مراجعه نمائید.

جواب سؤالات

مطالب همه در متن درس تشریح شده به آن مراجعه شود.

فعالیت بیرون صنف

سر گذشت علمای عصر رنسانس در متن درس آمده به آن مراجعه شود.

معلومات اضافی

در عصر رنسانس علمای زیادی ظهور نمودند مانند: مونتسکیو، ولتر، ژانژاک روسو، دیدرو، آدام اسمیت و ..... ایشان نظریات زیادی در عرصه‌های مختلف علوم و فنون ارائه داشتند. ادبیات و دستور زبان در این زمان رشد کرد و حتی نظریات در مورد دولت ارائه شد.

منابع و مأخذ

۱_ تمدن مغرب زمین تألیف اشپیل فوگل ترجمه محمد حسین آریا

پلان رهنمای تدریس درس(۳۳)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	تحولات فکری و علمی اروپا در قرون جدید	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با تحولات فکری، علمی و ادبی اروپا در قرون جدید	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - متکفران و دانشمندان اروپا را در قرون جدید بشناسند و از نوآوری‌های آنها آگاه شوند؛ - خدمات علمای اروپایی قرون جدید را بتوانند تحلیل نمایند؛ - در مورد کشفیات و توجه در عرصه علم در قرون جدید ذهنیت مثبت پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بــه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

مطالب در متن تشریح شده به آن رجوع شود

جواب سؤالات

۱- عبارت بودند از کوپرنیک، کپلر، گالیله و نیوتن،
۲- توجه زیاد به علوم ساینسی و....
۳- بدون علم و دانش ترقی ممکن نیست و....

فعالیت بیرون صنف

با استفاده از نقشه و کتب جغرافیایی میتوان جدول را ترتیب کرد.

معلومات اضافی

در قرون جدید اطلاعات علمی بشر بیش ار پیش در دریانوردی، استخراج معادن، زراعت و وسایل صنعتی بـه کـار میرفت. همچنان نظریات علمی از خصایص جامعۀ اروپایی گردید مفکورۀ گردش خون و حرکت انتقالی زمـین بـه دور آفتاب بوجود آمد.

منابع و مأخذ

۱- تاریخ جهان نو، جلد اول تألیف رابرت روزول پالمر ترجمه ابوالقاسم طاهری

پلان رهنمای تدریس درس(۳٤)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	تحولات سیاسی اروپا در قرون جدید	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با تحولات سیاسی قارهٔ اروپا در قرون جدید	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - به تحولات سیاسی کشورهای هسپانیه، فرانسه، انگلیستان، روسیه و پیدایش دولت‌های جدید در روس و اتریش آشنا شوند؛ - شاگردان بتوانند تحولات سیاسی قارهٔ اروپا را در قرون جدید تحلیل نمایند؛ - به پیشرفت و ترقی تمایل بیشتر پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

مطالبی چون تفاوت قرون وسطی و جدید و همچنان عوامل پیشرفت اروپا در قرون جدید بـه مـتن آمـده بـه آن رجوع شود.

جواب سؤالات

بصورت واضح جواب هر چهار سوال در متن درس تشریح شده به متن رجوع شود.

فعالیت بیرون صنف

تفاوت قرون وسطی و جدید در فعالیت داخل صنف کار شده و نیز با استفاده از مـتن کتـاب میتـوان آن را تهیـه نمود.

معلومات اضافی

خصوصیت عمدهٔ اروپا در قرون وسطی تسلط کامل مذهب در جامعهٔ آن وقت بود و خصوصیت عمدهٔ قارهٔ اروپـا در قرون جدید تسلط علم و صنعت در جامعهٔ آن زمان می‌باشد.

منابع و مأخذ

۱- منبع اصلی تاریخ جهان نو تألیف رابوت روزول پالمر ترجمهٔ ابوالقاسم طاهری.

پلان رهنمای تدریس درس(۳۵)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	انقلاب صنعتی انگلستان	
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان به انقلاب صنعتی انگلستان	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - مفهوم انقلاب صنعتی انگلستان را بدانند؛ - نتایج انقلاب صنعتی انگلستان را بتوانند تحلیل و ارزیابی نمایند؛ - به پیشرفت و انکشاف تمایل بیشتر پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایـــــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

مطالبی از قبیل نتایج انقلاب صنعتی انگلستان، انقلاب یعنی چه؟ و مفهوم انقلاب صنعتی در متن درس آمده بـه متن درس و فرهنگ سیاسی مراجعه نمایید.

جواب سؤالات

۱- سرعت تولید زیاد گردید و .....
۲- بیکار شدن آنها بود و.......

فعالیت بیرون صنف

از مطالعهٔ متن درس میتوان مطلبی را نوشت.

معلومات اضافی

انقلاب صنعتی ابتدأ از انگلستان آغاز شد و به تدریج به دیگـر کشـورهای اروپـایی گسـترش یافـت. ایـن انقـلاب صنعتی انگلستان را به ثروتمند ترین کشور جهـان مبـدل سـاخت. اختـراع ماشـین بخـار، ماشـین تکـه بـافی و فابریکه‌های ذوب آهن در پیشرفت بشر به سوی ساختن ماشین‌های پیچیده و مغلق صنعتی نقش مهمی داشت.

منابع و مأخذ

۱- تاریخ جهان نو تألیف رابوت روزول پالمر، ترجمهٔ ابوالقاسم طاهری
۲- تمدن مغرب زمین، تألیف اشپیل فوگل ، ترجمه محمد حسین آریا

پلان رهنمای تدریس درس(۳۶)

زمان تدریس: دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	تشکیل دولت عثمانی	
هدف کلی	آشنایی با تشکیل دولت عثمانی	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - شاگردان تشکیل دولت عثمانی را بدانند؛ - در بارۀ سلاطین عثمانی(سلطان محمد فاتح، سلطان سلیم، سلطان سلیمان)و علل ضعف امپراتوری عثمانی را بدانند؛ - چگونگی تشکیل دولت عثمانی را بتوانند تحلیل نمایند؛ - عوامل ضعف دولت عثمانی را بتوانند تشخیص کنند؛ - به مطالعۀ تاریخ دولت‌های اسلامی علاقه مندی بیشتر پیدا نمایند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوۀ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان به دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۸۰ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

مطالبی که در فعالیت داخل صنف مطرح می‌شود در متن تذکر داده شده به آن رجوع شود.

جواب سؤالات

عوامل ضعف دولت عثمانی عبارت بود از:

۱- خوش گذرانی و فساد سلاطین عثمانی، جلوگیری از اصلاحات، توقف فتوحات و جنگهای مذهبی و....

۲- سلاطین مشهور عثمانی عبارت بودند از سلطان محمد فاتح، سلطان سلیم، سلطان سلیمان قانونی و ....

۳- در مقدمهٔ درس ذکر شده به آن رجوع کنید.

فعالیت بیرون صنف

به این ارتباط در متن درس توضیح شده به آن رجوع شود.

معلومات اضافی

منابع و مأخذ

۱- تاریخ عثمانی جلد ۱- ۳ ، تألیف اسماعیل حقی

۲- تاریخ کشورهای اسلامی، تألیف عبدالرسول خیر اندیش

پلان رهنمای تدریس درس(۳۷)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	انقلاب استقلال ایالات متحدهٔ امریکا	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با چگونگی انقلاب استقلال ایالات متحدهٔ امریکا	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: - چگونگی عوامل انقلاب استقلال ایالات متحدهٔ امریکا و اعلامیهٔ استقلال امریکا را بدانند؛ - بتوانند زمینه‌ها و چگونگی عوامل انقلاب استقلال ایالات متحدهٔ امریکا را تحلیل کنند؛ - به پیشرفت علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰ دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایـــــــانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بـه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

جواب هر سه سوال در متن درس توضیح شده به آن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- معادن ایالات متحدهٔ امریکا در مقدمهٔ درس تشریح شده به آن رجوع شود.
۲- با استفاده از نقشه میتوان موقعیت نیوانگلند را پیدا کرد.
۳- دلایل مهاجرت اروپائیان به ایالات متحدهٔ امریکا، یافتن محل جدید برای زنده گی بهتر و بدست آوردن طلا و ..... بود.

فعالیت بیرون صنف

در مورد استقلال ایالات متحدهٔ امریکا و اعلامیهٔ استقلال امریکا مطالبی در متن درس تشریح شده با استفاده از آنها میتوان مطلبی نوشت.

معلومات اضافی

در سال ۱۷۸۹ م دو واقعهٔ مهم جهانی رخ داد: یکی آغاز دولت جدید ایالات متحدهٔ امریکا و دیگری انقلاب فرانسه. این پرسش مطرح است که آیا میان دو انقلاب بزرگ رابطهٔ وجود داشته است یا خیر؟

شک نیست که انقلاب امریکا تأثیر مهمی در اروپا به جا گذاشت، کتابها و روزنامه‌ها و مجلات، خواندنی‌های تازهٔ و زیادی در شرح حوادث امریکا در اختیار مردم نهادند. ازینرو انقلاب امریکا سر آغاز عصر دگرگونی‌ها مهم، از جمله در سیاست بین المللی شد.

منابع

۱- آمریکا چگونه امریکا شد، تألیف فرانک شوئل ترجمه ابراهیم صدقیان،
۲- تاریخ آمریکا از پیدایش تا جنگ جهانی دوم، تألیف موروا، آندره، ترجمهٔ نجفقلی معزی،
۳- تمدن مغرب زمین، تألیف اشپیل فوگل ترجمه محمد حسین آریا،

پلان رهنمای تدریس درس(۳۸)

زمان تدریس: یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
موضوع درس	زمینه‌های رشد و شگوفایی ایالات متحدهٔ امریکا.	
هدف کلی	آشنایی شاگردان با چگونگی زمینه‌های رشد ایالات متحدهٔ امریکا.	
اهداف دانشی، مهارتی و ذهنیتی	انتظار میرود شاگردان در پایان این درس به اهداف ذیل برسند: ۱- زمینه‌های رشد و شگوفایی ایالات متحدهٔ امریکا را بشناسند؛ ۲- عوامل رشد و شگوفایی ایالات متحدهٔ امریکا را بتوانند تحلیل نمایند؛ ۳- به پیشرفت و ترقی علاقه مند گردند.	
روش‌های تدریس	روش تلفیقی (لکچر، سؤال و جواب، بحث گروهی	
لوازم ضروری تدریس	تخته، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، نقشه، تصویر و...	
شیوهٔ ارزیابی	به صورت تقریری در ختم درس تحریری در هر زمانی که معلم لازم داند.	زمان به دقیقه
فعالیت مقدماتی تدریس و ایجاد انگیزه	**فعالیت‌های مقدماتی** - ادای سلام و احوال پرسی - بررسی حاضری شاگردان؛ - مشاهده وضعیت صنف - ارزیابی درس گذشته ودیدن کارخانه گی؛ - آماده کردن لوازم تدریس **تولید انگیزه** - طرح سؤال ورودی - نشان دادن نقشه تاریخی یا تصویر.	۱۰دقیقه

فعالیت های میـــــانی و پایانی درس	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان بــه دقیقه
	- انجام فعالیت‌های مقدماتی و ایجاد انگیزه؛ - نوشتن عنوان بروی تخته؛ - نوشتن مطالب مهم برروی تخته؛ - تشریح درس؛ - سؤال نمودن از شاگردان؛ - جواب دادن به سؤالات شاگردان ؛ - از کار گروپی نظارت کردن؛ - خلاصه کردن درس و نتیجه گیری؛ - سپردن وظیفه خانه گی به شاگردان.	- اشتراک در فعالیت‌های مقدماتی؛ - به توضیحات معلم گوش دادن و توجه کردن؛ - یادداشت نمودن مطالب مهم در کتابچه؛ - جواب دادن به سؤالات معلم؛ - سؤال نمودن از معلم؛ - در فعالیت‌های گروپی فعالانه سهم گرفتن؛ - انجام وظایف سپرده شده.	۳۵ دقیقه

فعالیت‌های داخل صنف

در رابطه با فعالیت‌های مهاجران در عرصه‌های مختلف، فعالیت‌های جان مارشال و اندیشه‌های دموکراتیک امریکا در متن تشریح شده به آن رجوع شود.

جواب سؤالات

۱- جمعیت ایالات متحده نسبت به وسعت آن کم بود و هر روزی می‌توانست برای خود میدان کار و فعالیتی پیدا کند و .....

۲- توسط و یلیام لوید گارسین در سال‌های (۱۸۰۵- ۱۸۷۹ م) بوجود آمد و...

۳- جان مارشال رئیس قوهٔ قضائیه بود.

۴- اندیشه‌های دموکراتیک در قرن هفدهم میلادی در جهان مطرح شده بود و....

فعالیت بیرون صنف

با استفاده از متن درس میتوان مطلبی را نوشت.

معلومات اضافی

اروپاییان تا سال ۱۸۵۰ م از توسعه و ترقی امریکا کاملاً اگاه شدند. میان سالهای ۱۸۳۰ – ۱۸۵۰ م تعداد زیادی از دانشمندان اروپایی به ایالات متحده امریکا به منظور سیاحت رفتند و به وضعیت آن آشنایی حاصل نمودند ونتیجه گرفتند، که ایالات متحدهٔ امریکا در حال پیشرفت است و به صورت قدرت جهانی در خواهد آمد.

منابع

تمدن مغرب زمین جلد دوم، تألیف اشپیل فوگل، ترجمهٔ محمد حسین آریا،